

Cecilie Kappelslåen

Randonee - en økende trend blant kvinner?

“.. jeg synes at det er dritkult at folk er i fjellet, men vi må bare keep it simple og ikke la instagram styre verdiene i verden. Bare back to basic og få folk ut”

En kvalitativ studie som undersøker utøvelsen av randonee blant kvinner.

Masteroppgave i idrettsvitenskap

Seksjon for kultur og samfunn

Norges idrettshøgskole, 2019

Sammendrag

Dette er en masteroppgave i idrettsvitenskap, skrevet ved seksjon for kultur og samfunn ved Norges Idrettshøgskole (NIH). Jeg har i dette prosjektet studert randonee som et sosialt fenomen blant kvinner. Prosjektet undersøker hvorfor kvinner tiltrekkes til aktiviteten og hvordan de utøver - og opplever aktiviteten.

I prosjektet har jeg benyttet Pierre Bourdieu som teoretisk grunnlag. Metodisk baseres det på et kvalitativt design med semistrukturerte intervju. Vitenskapsteoretisk baseres prosjektet seg på et fortolkende paradigme med hermeneutikk som ramme. Det har bidratt til å undersøke dybde av fenomenet, samt gitt god innsikt i intervjupersonenes tanker og opplevelser på feltet.

Det er naturligvis en variasjon i hva som tiltrekker kvinnene til aktiviteten, men fellestrekk blant intervjupersonene er at aktiviteten er en fin treningsform, hvor de liker den fysiske påkjenningen den gir. Flere oppgir at en motivasjon er å jakte topper, men skikjøringen nedover er ikke så viktig for alle. Naturopplevelsen er viktig for noen av dem, men det aller viktigste er å få et avbrekk fra hverdagen. Sikkerhetsaspektet blir nedprioritert og flere har lite kunnskap om dette. I utøvelsen av randonee er selvrealisering og dyrking av eget image i fokus. Det er tydelig at randonee har fått en status i samfunnet, hvor kvinnene er opptatt av å synliggjøre seg selv gjennom Instagram som plattform.

Prosjektet kan bidra til å belyse et felt hvor det er lite empiri fra før. Derfor kan oppgaven være med å gi et bedre innblikk i randonee som et sosialt fenomen blant kvinner.

Nøkkelord: Randonee, kvinner, topptur, Bourdieu, livsstilssport, image

Forord

Dette året har vært fylt av en rekke muligheter og utfordringer. Som idrettslærer, styreleder, visepresident og masterstudent har året definitivt ført til hektiske dager, men også personlig utvikling. Det har vært et viktig mål å fullføre mastergraden i idrettsvitenskap, men det har vært like viktig å ha en praksisnær tilnærming ute i feltet samtidig.

Takk, kjære Mari-Kristin, for at du takket ja til å veilede den mest krevende masterstudenten du kunne finne. Uten deg hadde ikke masteroppgaven funnet sted. Du har alltid støttet meg, pushet meg, prioritert meg og heiet på meg i alle roller jeg har hatt. Du har vært en stor inspirator over flere år ved studietiden min på NIH, og jeg er veldig glad for at jeg kan avslutte NIH-kapittelet med deg ved min side.

Videre må jeg få takke de seks flotte intervjupersonene som deltok i prosjektet. Dere bidro med et stort engasjement som førte til en spennende masteroppgave.

Til slutt må jeg få takke min kjære samboer og kjæreste som har latt meg farte rundt fra morgen til kveld. Du har vært støttende og motiverende i stunder hvor jeg har trengt det som mest. Videre min signifikante andre, Katrine, som har bidratt til super korrekturlesing og verdifulle klemmer gjennom det krevende året.

Oslo, mai 2019

Cecilie Kappelslåen

1.0 Innledning	6
1.1 Bakgrunn for prosjektet	6
1.2 Problemstilling	7
1.3 Videre oppbygning av oppgaven	7
2.0 Hva er randonee?	7
2.1 Tidligere forskning	9
2.2. Utviklingen av randonee	10
2.2.1 En tradisjonell aktivitet	10
2.2.2 En nyere aktivitet?	11
2.3 Friluftsliv	12
2.3.1 Hva er friluftsliv?	12
2.3.2 En turtradisjon og en dyrkelsesarena	13
2.3.3 Profesjonalisering av friluftslivet	14
2.4 Livsstilssport	15
2.4.1 Alternative aktiviteter	15
2.4.2 Ulike betegnelser	16
2.4.3 Fra motkultur til organisert idrett	17
2.4.4 En ekstrem - og maskulin sport?	18
2.4.5 Kommersialisering	20
3.0 Teori	22
3.1 Pierre Bourdieu	22
3.2 Det sosiale rommet	23
3.3 Kapital	25
3.3.1 Økonomisk kapital	25
3.3.2 Kulturell kapital	26
3.3.3 Sosial kapital	27
3.3.4 Fysisk kapital	28

3.3.5 Symbolsk kapital	29
3.4 Felt	30
3.4.1 Randoneefeltet	30
3.5 Habitus	32
3.6 Maskulin dominans	33
3.7 Teorien kan også begrense	34
4.0 Metode	35
4.1 Vitenskapelig tilnærming	35
4.2 Kvalitativ forskning	36
4.2.1 Det kvalitative forskningsintervjuet	37
4.2.2 Utvalg	38
4.2.3 Intervjuguide	40
4.2.4 Gjennomføring av intervju	42
4.3 Analysearbeid	42
4.4 Forskerrollen	43
4.5 Validitet og reliabilitet	44
4.5.1 Validitet	44
4.5.2 Reliabilitet	45
4.6 Etske refleksjoner	45
5.0 Resultater og diskusjon	47
5.1 Intervjupersonenes bakgrunn	47
5.1.1 Utdanning og yrke	47
5.1.2 Bakgrunn fra skiaktivitet	48
5.1.2. Første møte med aktiviteten	49
5.2 Hvorfor randonee?	50
5.2.1 Skikjøring	50
5.2.2 En god treningsform	53
5.2.3 “Tikke topper”	56

5.2.4 Friluftsliv og naturopplevelse	58
5.2.5 Sikkerhet på sidelinjen?	61
5.2.6 Image og sosiale medier	67
6.0 Oppsummering	75
6.1 Avsluttende refleksjoner	77
7.0 Litteraturliste	79
8.0 Vedlegg	84

1.0 Innledning

Dette er en masteroppgave i idrettsvitenskap, med tilhørighet til seksjon for kultur og samfunn, skrevet ved Norges Idrettshøgskole (NIH). Innledningen gir et innblikk i bakgrunn for prosjektet. Hensikten er å skape en forståelse for valg av tema og forklare oppbygningen av oppgaven. Tema for masteroppgaven er randonee som et sosialt fenomen blant kvinner.

1.1 Bakgrunn for prosjektet

Min interesse for friluftsliv har vært gjeldende hele livet. Alt fra friluftsliv i nærmiljøet, til “kick” og toppturer på ski i bratte fjellsider. Min største lidenskap er randonee, også kalt frikjøring. Årsaken til at jeg ønsker å forske på kvinner og randonee, er at jeg er nysgjerrig på hvorfor kvinner liker og utøver aktiviteten, samt at det synes som at utbredelsen blant kvinner har økt de siste årene. I tråd med utviklingen av aktiviteten har randonee fått et større fokus i ulike medier. I en reklame på VG sin nettside reklamerte sportskjeden XXL for utstyr til randonee: *“Alt du må vite om den nye folkesporten”* (VG, 2019). Det er også en rekke instagramprofiler og blogger som skriver om kvinner som er på tur, for eksempel “Pudderpiken” og “turjenter.no”. Bloggen “turjenter.no” ble opprettet i 2015 og har mange tusen lesere. Bloggen kårer hvert år “årets turjente”, hvor det er flere nominasjonsrunder for å komme med i kåringen (Turjenter.no, 2019). Jeg finner det interessant at sosiale medier har fått en større rolle når det gjelder utøvelse av friluftsliv og randonee. Denne utviklingen har gjort meg nysgjerrig og vil være en del av oppgaven. I prosjektet skal jeg undersøke kvinner som egenorganisert går topptur og kjører “off piste” ned igjen. Valget er basert på min forforståelse om at det er denne kategorien innenfor randonee som har blitt mest populær. Dette vil jeg operasjonalisere og begrunne videre ut i oppgaven.

1.2 Problemstilling

Når det gjelder temaet kvinner og randonee, finnes det lite eksisterende forskning på feltet. Jeg ønsker å undersøke feltet bredt og studere randonee som et sosialt fenomen blant kvinner. Jeg har dermed landet på en todelt problemstilling. Den første problemstillingen er rettet mot ulike motiver for å drive med aktiviteten. Den andre problemstillingen går i dybden på hvordan kvinnene utøver aktiviteten og opplever den. På den måten kan problemstillingen belyse flere, interessante aspekt innenfor temaet.

“Hvorfor tiltrekkes kvinner til randonee? Hvordan utøver og opplever de randonee som aktivitet?”

1.3 Videre oppbygning av oppgaven

I neste kapittel presenterer jeg randonee som fenomen, både i lys av friluftslivstradisjonen og livsstilssport. I tredje kapittel vil jeg redegjøre for det teoretiske perspektivet som prosjektet bygger på. I det fjerde kapitlet vil jeg redegjøre for metodiske valg og datainnsamlingen. I det femte kapitlet presenterer jeg mine funn og diskuterer disse i lys av problemstillingen og det teoretiske rammeverket som ligger til grunn. I sjette kapittel oppsummerer jeg prosjektet og trekker frem faktorer som kan være relevante for videre forskning på feltet.

2.0 Hva er randonee?

Randonee er fransk og betyr: “å gå på fjelltur”. Det er nødvendig å operasjonalisere begrepet, da det inneholder ulike aspekter. Et aspekt ved aktiviteten er den konkurransedrevne formen.

Den første randoneekonkurransen i Norge ble arrangert i 2005. Videre ble randonee en offisiell idrettsgren under Norges Skiforbund (NSF) i 2011. Da ble det første landslaget etablert og senere har det vært tilstrømming til den konkurransedrevne formen. I konkurranser kan man delta i både sprint, individuelt, lagkonkurranse, stafett og vertikalt løp (Skiforbundet, u.å.). Et annet aspekt ved aktiviteten er den egenorganiserte formen. Det dreier seg om å oppsøke turer alene eller sammen med andre. Det kan innebære turer hvor man vil oppsøke naturen og friluftslivet for å få en avkobling fra hverdagen. Det kan også dreie seg om å finne bratte fjellsider for å oppleve utfordring og mestring.

I Norge har randonee blitt et mer vanlig begrep å anvende. Dette kommer til uttrykk i hvordan aktiviteten omtales i blant annet sosiale medier, skimagasinet Fri Flyt og i Den norske turistforeningen (DNT). I forskning og litteratur på feltet anvendes gjerne begrepet frikjøring fremfor randonee. Det kommer av at forskningen som eksisterer er fra en tid tilbake, samt at randonee som begrep er noe nyere på feltet. I den første delen av oppgaven og der det henvises til relevant litteratur er det naturlig å benytte frikjøring som begrep.

Telseth (2005) hevder at frikjøring dreier seg om å oppsøke naturlige elementer i naturen. Skikjøring i naturlige formasjoner bidrar til at man får et annet kjøremønster enn i en preparert trasé, da man må bevege seg mellom trær og knauser. Bevegelsesmønsteret er relativt likt som det utføres i preparerte løyper, men hovedforskjellen ligger i de naturlige omgivelsene som man må ta hensyn til når man kjører fritt i terrenget. På et internasjonalt språk vil vi kalle det for “off piste”. Dette begrepet benyttes også i Norge, og det handler om å kjøre i naturlige omgivelser i terrenget. Telseth (2005) sin definisjon på randonee samsvarer med det jeg opplever at aktiviteten er.

Den kjente frikjøreren Shane McConkey definerer frikjøring i tre ulike deler: 1). Man kjører fritt i terrenget, 2). Man har hovedfokus på å filme selve kjøringen og 3). Man deltar i

frikjøringskonkurranser (Ødegården, 2010). Det første aspektet omhandler det Telseth (2005) beskriver, at man kjører “off piste” i terrenget. Det andre aspektet handler om at frikjøring har fått et fokus hvor filming og kommersialisering har blitt mer i fokus. Det tredje aspektet dreier seg om den organiserte delen av aktiviteten.

2.1 Tidligere forskning

Randonee kan studeres på forskjellige måter. En måte å studere fenomenet på er gjennom et historisk perspektiv. Henning Evju (2014) publiserte en masteroppgave om frikjøring hvor han gjennom metodisk kildegranskning studerte fenomenets utvikling gjennom historien. En annen måte å studere fenomenet på kan være som en nyere aktivitet eller en såkalt livsstilssport.

Etter at jeg hadde bestemt meg for kvinner og randonee som interessefelt, samt undersøkt ulike problemområder til prosjektet, begynte arbeidet med å søke etter tidligere forskning. Jeg var interessert i å søke etter kunnskap og inspirasjon fra annen relevant litteratur. Jeg søkte på ulike begreper og nøkkelord for å finne mest mulig om temaet. For eksempel: “randonee”, “frikjøring”, “topptur”, “kvinner og randonee”, “aktivitetsmønster”, “livsstilssport” og “friluftsliv”. For å innhente informasjon brukte jeg hovedsaklig databasene Oria, Brage og Google scholar. Etter gjentatte søk på temaene forsto jeg raskt at det fantes lite forskning og litteratur på feltet. Randonee som fenomen er relativt nytt. Jeg må dermed basere meg på forskning og litteratur som man kan dra paralleller fra. Jeg måtte dermed endre søkeordene til “snowboard” og “telemark” for å finne aktiviteter som jeg kunne relatere prosjektet til.

På feltet har det blitt publisert flest prosjekter som omhandler menn, skred og sikkerhet, men også dette feltet er snevert. Innenfor feltet kvinner og frikjøring har to kvinner fra Norges idrettshøgskole (NIH) publisert masteroppgaver. Ingrid Berntsen (2008) skrev om kvinner og frikjøringsmiljøet. Ane Ødegården (2010) skrev om hvordan kvinnelige frikjørere opplever

miljøet. Begge masteroppgavene har fokus på konkurranseaspektet ved randonee og ikke det egenorganiserte feltet. Dette prosjektet har dermed lite direkte empiri å støtte seg til, noe som gjør prosessen mer utfordrende. På en annen side kan prosjektet være en bidragsyter på feltet ved at det kan belyse et fenomen som er lite utforsket, men som er i ferd med å få en økende tilslutning.

2.2. Utviklingen av randonee

2.2.1 En tradisjonell aktivitet

Randonee har på flere måter røtter tilbake til Norge. Sondre Nordheim fra Morgedal begynte tidlig å eksperimentere hvordan man kontrollert kan svinge på ski i utforløypene. Den berømte “telemarksvingen” ble til i løypene i Telemark, og den ble etterhvert også kjent internasjonalt. Den ble anvendt for å manøvrere en styresving i bratte bakker og i løssnø i terrenget. På 70-tallet ble kjørestilen svært populær og mye brukt i USA. I tråd med dette foregikk det utviklinger av ski, bindinger og sko. Utviklingen la et grunnlag for at skiidretten kunne vokse. Skiene som ble utviklet ble også kalt “terrengski”. Det var ski som skulle tåle ulikt føre, snø, terreng og skistil. Skiene ble etterhvert lettere samtidig som de skulle bli stødige å kjøre på. Når masseproduksjon av terrengski ble etablert tok flere skiene utenfor preparerte løyper. Det ble bedre å gå opp på fjelltopper da utstyret ble vesentlig lettere. Telemarksvingen var fremdeles regjerende, men flere benyttet seg etterhvert av den vanlige slalåmsvingen i løssnøen, da utviklingen av stabile ski med kanter ble mer gjeldende på markedet (Kleppen, 1986).

Terrengskiene som ble utviklet på 70-tallet kan sees på som forløperen til randoneeskiene som eksisterer i dag. Utviklingen av ski førte til at man klarte å etablere terrengski som var lik alpinski. Forskjellen mellom telemark og randonee arter seg forskjellig i selve kjøremønsteret, samt at dagens modeller for randonee kan veie lite og være stødige i nedkjøringen.

Randoneeskiene blir dermed lettere å gå med oppover, samtidig som det kan gi en bedre opplevelse for nedkjøringen i upreparert terreng.

Odden (2002) hevder at frikjøring ble populært på 80-tallet etter at telemarksbølgen fikk innpass i Norge. Han mener at det var tre årsaker til at det var en jevn økning i antall utøvere i sporten: 1). Flere alpinanlegg gjorde det mer tilgjengelig og flere fikk anlegg nærmere bosted. 2). Befolkningen fikk generelt økonomisk vekst. Det bidro til at flere fikk råd til å kjøpe seg egnet utstyr til aktiviteten. 3). Oppmerksomheten frikjøringen fikk i media synliggjør aktiviteten i større grad. Odden (2002) hevdet at frikjøring passet godt i tidsånden. Det ble på den tiden eksperimentert i flere aktiviteter. Man oppdaget for eksempel snowboardet som ble et lekende verktøy å kjøre nedover på. Gutmann og Frederick (2002) hevder at frikjøring fikk tydelig innpass på 90-tallet i tråd med snowboard-gjennombruddet. De hevdet at frikjøringskulturen var en fortsettelse på snowboardingens ungdomskultur, hvor en gruppe med sin egen livsstil, uttrykksmåte og normer kom på banen. På mange måter kan både telemarksmiljøet og snowboardmiljøet ha banet vei for frikjøringsmiljøet og bidratt til en ny interesse for flere.

2.2.2 En nyere aktivitet?

Randonee kan på flere måter anses som en relativ ny aktivitet i samfunnet. Det finnes lite forskning på feltet og det er utfordrende å si noe om hvor mange som utøver randonee i egenorganisert form. Bischoff & Odden (2002) publiserte en artikkel om nye trender i norsk friluftsliv. Forfatterne hevder at man ser tegn til at ungdom trekkes til nye aktiviteter, som for eksempel skikjøring og sykling i naturomgivelser. Konklusjonene baseres på landsomfattende rapport med friluftslivundersøkelser som foregikk fra perioden 1970-1996. Odden & Bischoff (2002) har drøftet endringene av aktivitetsmønster basert på disse undersøkelsene. I rapporten blir frikjøring trukket fram som en av de nye aktivitetene som har fått større oppslutning.

Gjennomsnittsalderen for frikjørere var 24 år. Andelen menn som drev frikjøring i forhold til kvinner var merkbar: 69 % fremfor 31 %. Rapporten belyser også ulike motiv for å bedrive frikjøring. Viktigheten av å oppleve naturens stillhet, komme bort fra stress og mestre utfordrende situasjoner, var motiv som fikk høye scorer. Tallene kan fortelle noe om hvordan utbredelsen var i 2002, og hvilke motiv som var viktig for den enkelte på det daværende tidspunktet.

Bortsett fra Odden & Bischoff (2002) sin artikkel finnes det ingen oppdatert statistikk på hvem som utøver randonee, viktig motiv og opplevelser for den enkelte. På en annen side er det mulig å få et bilde av om randonee er en populær aktivitet gjennom andre kanaler. Synligheten i sosiale medier, i omfanget av ski som selges, deltakelsen på ulike randoneekurs i regi av Fri Flyt og DNT og at organisasjonene har begynt med egne toppturcamper for kvinner.

2.3 Friluftsliv

2.3.1 Hva er friluftsliv?

Tordsson (2003) innleder sin doktorgrad ved å forsøke å definere friluftsliv. Begrepet kan sees på fra ulike innfallsvinkler og det kan være utfordrende å komme med en konkret definisjon. I prosjektet har jeg valgt å støtte meg til Stortingsmelding nr. 18 (2015-2016) som definerer friluftsliv slik: «*Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse*» (Kulturdepartementet, 2016). Dette er en vid definisjon der miljøforandring og naturopplevelse kan innebære så mangt. Det er også noe av poenget til Tordsson (2003), som sier at friluftslivet og naturen kan tolkes ulikt mellom individer. Man sanser naturen forskjellig og opplevelsene vil variere ut fra hva en selv verdsetter. Friluftslivet gir dermed mulighet for å oppsøke ens egne prosjekt og selvrealisering (ibid).

2.3.2 En turtradisjon og en dyrkelsesarena

I Norge står friluftsliv og turtradisjonen sterkt. I følge Tordsson (2005) hevder 90 % av den norske befolkningen at de utøver friluftsliv. Videre hevder 78% at friluftsliv er en viktig aktivitet. *“Selv om tallene skulle overdrive, og folk i røynda ønsker å fremstille seg som mer aktive utøvere av friluftsliv enn hva som er tilfelle, da sier også dette noe om friluftslivets stilling i det norske samfunnet”* (s.163). Det er ingen tvil om at tallene forteller noe om friluftslivets rolle for den enkelte, samt hvilken “status” fritidsaktiviteten har fått i samfunnet (ibid).

I den europeiske - og amerikanske forskningen fremkommer det at friluftslivet bidrar til en økt mestringsfølelse ved at en utvikler seg gjennom utfordringer som naturen byr på. Videre kan det føre til et bedre selvbilde og økt selvtillit. Det å beherske varierte værforhold, lage bål og lage mat utendørs, komme seg fra A til B og generelt overleve ute i naturen, kan være en stor mestring for den enkelte (Tordsson, 2005).

For andre kan friluftsliv også være et identitetsspørsmål. I den moderne tilværelse handler det om å dyrke sin egen identitet og realisere seg selv. Det har blitt viktigere å ha en opplevelse av å være en del noe “større” og dyrke sitt livsprosjekt. Identiteten blir formet og påvirket av de sosiokulturelle omgivelsene. Individets “image”, det andre ser, blir avgjørende for den enkelte. Det har en sammenheng med at individet lever mer offentlig i samfunnet. I følge Tordsson (2005) er friluftslivet en arena for dyrkelse av seg selv. Det å mestre utfordringer i naturen kan være viktig for ens identitet, da friluftsliv har en stor rolle som en fritidsaktivitet i samfunnet (ibid).

2.3.3 Profesjonalisering av friluftslivet

Flere eksterne, profesjonelle aktører har oppdaget friluftslivet som arena. Tordsson (2010) påpeker at dette er positivt og nødvendig, da samfunnet er i kontinuerlig utvikling. Det er likevel ikke et nytt fenomen at fritidsaktiviteter har blitt et marked sådan. Helt siden 1970-årene har fritidsbransjen levd bra. Det kjøpes mer utstyr, flere hytter, man reiser mer og bruker mer penger på fritiden. Det reflekteres også over at de yngre i samfunnet har et større fokus på naturopplevelser som er preget av en mer modernisert - og sportslig tilnærming. Tordsson (2010) hevder dette henger sammen med en globalisert kultur som stadig er i utvikling. Aktivitetene kan være viktigere enn selve naturopplevelsen for enkelte, samt at nye aktivitetstrender tiltrekker seg flere unge (ibid).

Bischoff og Odden (2002) diskuterer om frikjøring er en del av friluftslivet. De belyser tematikken i sin artikkel: *“Nye trender i friluftsliv - utvanning eller forsterking av gamle mønster og idealer?”*. Forfatterne påpeker at flere hevder frikjøring bidrar til å true friluftslivet, da aktiviteten ikke har som fokus å dyrke friluftslivstradisjonen. Flere opplever det som utfordrende, da naturen kan miste sin essens og bli en kulisse for å dyrke individets egne interesser. På en annen side kan frikjøring være en videreutvikling av samfunnets moderne friluftsliv. I artikkelen fremkommer det at 93 % av respondentene opplever at friluftsliv er et viktig motiv for å bedrive frikjøring, og en stor andel av respondentene var medlem i DNT. Videre er motiv som å oppleve naturens stillhet, oppleve landskap og naturen, viktige motiv for å drive frikjøring.

I samfunnet foregår det en kontinuerlig utvikling. Det finnes flere fritidsaktiviteter som benytter seg av naturen: snowboarding, juvvandring, mountainbiking, skiseiling etc. Friluftslivets oppgave er å skape gode opplevelser hos individet. Man bør reflektere over selve friluftslivet og se på hvor det er på vei. Hvordan kan samfunnet være en arena hvor

ungdommen driver seg selv, uten at det blir et marked eller en kommersiell opplevelsesindustri? Det finnes mange eksterne aktører som tilbyr aktiviteter med fart og spenning, men man trår da i en kommersialiseringsretning som kanskje ikke er så heldig for friluftslivets merkevare. Det blir viktig å gjøre de unge i stand til å forme friluftslivet selv, og utvikle det i en retning som bidrar til at flere kan utøve aktiviteter gratis i naturen (Tordsson, 2005).

2.4 Livsstilssport

2.4.1 Alternative aktiviteter

Det finnes aktiviteter som i de senere årene har fått større tilstrømning og oppmerksomhet. Disse aktivitetene faller ikke alltid naturlig i kategorien organisert idrett, da de på flere måter skiller seg fra den tradisjonelle idretten. Eksempler på slike aktiviteter kan være frikjøring, snowboard, kiting, basehopping, klatring, surfing og skating. Når en snakker om den type aktivitetene er det ulike tilnærminger som anvendes: alternative aktiviteter, egenorganiserte aktiviteter, livsstilssport eller aktiviteter fra subkulturer. Andre vil også kalle det for ekstremспорт eller risikosport. Begrepene anvendes ulikt blant sosiologer, forskere og generelt i samfunnet (Sisjord, 2011).

I idrettssosiologisk forskning kobler man opprinnelsen til de alternative aktivitetene til fritidsbevegelsen i 1960-årene. Fritidsbevegelsen oppsto mot den tradisjonelle, organiserte idretten som først og fremst vektla konkurranseaspektet. På 60-tallet var det nye ideer rundt hva idrett og aktivitet skulle være. Man var opptatt av samarbeidsaspektet fremfor konkurranse. De motoriske ferdighetene ble elementære og utforskningen av kreativitet var viktig i utøvelsen av disse aktivitetene. I tillegg lå det et risikomoment til grunn som gjorde aktivitetene spennende og noe annerledes, da det kunne få større konsekvenser (Sisjord, 2011).

De alternative aktivitetene skilte seg også fra det tradisjonelle gjennom aktivitetenes uttrykksformer. Aktivitetene hadde etablert egne miljø og kultur som dannet sin egen subkultur, normer og verdier. Aktivitetene forbindes særlig med selvrealisering, ungdommelighet og individualistiske trekk. Dette ble forsterket videre på 70 og 80-tallet da “punktbevegelsen” inntraff og ble en videreføring av den “nye” filosofien. Det ble tydeligere uttrykksformer, spesielt i skateboard og snowboardmiljøene. Det oppsto nye, særegne klesstiler som kunne formidle hva slags miljø aktøren kom fra. I tråd med dette kom nye triks som videre ble utviklet, samt musikk som vokste frem i egne subkulturer (Sisjord, 2011).

2.4.2 Ulike betegnelser

Wheaton (2004) anvender i sin forskning begrepet “lifestyle sport”. Hun påpeker at livsstilssport har en historisk bakgrunn, hvor aktiviteten har utviklet seg gjennom andre overførbare aktiviteter. Livsstilssport har ofte sin egen “attitude” hvor normer og verdier bidrar til å utvikle aktiviteten gjennom ulike sosiale identiteter. Ideologien bak aktivitetene handler om å ha det gøy, og involvere seg i en subkultur hvor man får muligheten til å dyrke og realisere seg selv. Individualisering er i hovedfokus for veldig mange, der man skal forsøke å finne sin egen “flow” og sin egen livsstil. Wheaton (2004) hevder at deltakelsen blant de som utøver livsstilssport er preget av en hvit middelklasse, da spesielt menn (ibid).

Livsstilssport baserer seg ofte på innovasjon og utvikling av teknologi i samfunnet. Aktivitetene gjenspeiler utvikling og forbrukersamfunnet, og blir dermed preget av dette (Wheaton, 2004). For eksempel snowboard: man oppdaget en annen måte å bevege seg ned i løypene på, og snowboardet ble et verktøy som man eksperimenterte med. Snowboarding ble sett på som en typisk subkultur og en gruppe med sin egen livsstil. Fra å være en typisk livsstilssport, ble det videre en formell OL-gren (Sisjord, 2005).

Rinehart (2003) anvender begrepet “alternative aktiviteter”. Han definerer det på følgende måte: *“They are activities that either ideologically or practically provide alternatives to mainstream sports and to mainstream sport values”* (s. 506). Det kan være aktiviteter som er alternativer til “vanlige” aktiviteter og idretter. Likevel kan de alternative aktivitetene ha elementer i seg fra de vanlige idrettsaktivitetene. Gjennom endring og innovasjon utvikles aktivitetene. Det kan føre til at man får nye, alternative aktiviteter som har sin opprinnelse fra andre arenaer. Rinehart (2003) deler Wheaton (2004) sin tankegang om at det er aktiviteter hvor en skal dyrke seg selv. For de fleste dreier det seg om å dyrke sin lidenskap og frivillig bedrive aktivitetene (ibid).

Breivik (2002) benytter seg av begrepene “risikosport og ekstremsport”. I aktiviteter der man vil utfordre seg selv, strebe etter mestringsfølelse og realisere seg selv, innebærer det ofte et risikofylt og ekstremt aspekt. Det medfører en egen sjargong hvor man får nye begreper som “kick” og “stoka”, som drar paralleller til det risiko - og spenningsfylte. Breivik (2002) skiller mellom to typer mennesker: de som er høystimulisøkende og lavstimulisøkende. Høystimulisøkende er personer som er opptatt av situasjoner med frykt og glede, og som er nysgjerrige på nye opplevelser som innebærer stimuli og ofte en grad av risiko. Lavstimulisøkende mennesker er i motsetning til dette opptatt av trygge, forutsigbare rammer i aktiviteten, og er ikke avhengig nye stimuli for å kunne trives i aktiviteten (ibid).

2.4.3 Fra motkultur til organisert idrett

Livsstilsport ble sett på som en motkultur til den tradisjonelle idretten, da flere hevdet at aktivitetene ikke var idrett. Et eksempel på dette er fra en studie som ble gjort ved Norges Toppidrettsgymnas på snowboardlinjen. Der hevdet enkelte av elevene at snowboard ikke var idrett, men kunst. Likevel har flere av disse alternative aktivitetene etterhvert blitt en del av Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). Klatring og snowboard ble lenge sett på som noe alternativt. Videre ser man at disse idrettene har blitt egne

særforbund i NIF. Terrengsykling ble etterhvert innlemmet i Norges Cykleforbund og freestyle kom senere inn i Norges Skiforbund (Sisjord, 2011). Det er interessant at aktiviteter går fra å være alternative og annerledes, til å bli etablerte forbund eller en del av NIF sin organisasjon.

På lik linje som andre livsstilsaktiviteter, har randonee en egen kultur med etablerte normer og verdier som er særegent for miljøet. Kulturen har uskreve normer som forteller hva man bør ha på seg, hva man skal ha med i sekken, hvordan man skal kjøre og hva som er viktig å ha av kompetanse på feltet. Fjellet kan være en arena hvor man får dyrket seg selv og kjenne på en mestringsfølelse. For enkelte kan randonee være en friluftslivaktivitet eller en ekstrem risikosport, men det kan også være en organisert idrett.

2.4.4 En ekstrem - og maskulin sport?

Gjennom historien har idretten alltid vært drevet av - og for menn. Helt siden den greske antikken har kvinner vært underrepresentert i idretten. Den første idrettsorganisasjonen som ble opprettet i 1861, "Centralforeningen for utbredelse af legemøvelser og vaabenbruk", ble opprettet for å ruste menn til krig. Kvinnene skulle ikke svette og slite, men heller være hjemme, drive med huslige aktiviteter og sørge for omsorg for familien. Videre i utviklingen av idretten fortsatte mennene å regjere, både som idrettsutøvere og i lederposisjoner. Kvinnene fikk et større fokus i Norge omkring 1924, Arbeiderens idrettsforbund (AIF) ble stiftet. Likevel tok det mange tiår før kvinnene fikk konkurrere i de samme idrettene - og på lik linje med menn. Kvinnene fikk først konkurrere i langrenn i 1966. Etter dette gjennombruddet har det sakte gått i en positiv retning (Goksøyr, 2008).

Selv om idretten har utviklet seg er fortsatt kvinner underrepresentert i idretten. Det er fortsatt færre kvinnelige medlemmer i NIF. I frivillige lederverv er det fortsatt menn som regjerer.

Fra en nøkkelrapport fra NIF i fjor ser man at 74 % av alle lederne i idretten er menn (Bugge, 2018). Data fra norsk monitor viser at i “samlekategorien” av aktiviteter, som består av klatring, fallskjerm, paragliding, hanggliding, kiting, rafting og dykking, var 63 % av medlemmene menn og 27 % kvinner. Det vil selvsagt være variasjoner innad i hver aktivitet, men en ser at livstilsport på lik linje med den organiserte idretten er nokså skjevfordelt (Sisjord, 2011).

Sisjord (2014) påpeker at det er en utfordring at livsstilssport blir knyttet direkte til mannlig dominans. Videre hevder hun at det er for lite forsket på det kvinnelige feltet. Det er en ulempe, da livsstilssport er et felt som har en rask utvikling og stadig er i endring. Det er viktig å kartlegge bredden i feltet for å se om det fremdeles er en maskulin dominans, og om det oppstår et maktforhold innad i livsstilsaktivitetene (ibid). Som tidligere nevnt blir det utfordrende å sette randonee inn i en slik kontekst, da det ikke eksisterer oppdatert statistikk om hvem som utøver aktiviteten. Det finnes heller ingen forskning som kan fortelle hva slags motiver som trekker kvinner til randoneefeltet.

Rinehart (2003) hevder frikjøring ofte blir sett på som noe ekstremt og maskulint. For å kunne utøve aktiviteten trenger en ferdigheter som ofte assosieres med det maskuline: man må tåle harde værforhold, navigere etter kart og kompass, og man trenger en kropp som er fysisk sterk. Likevel kan bildet være noe mer nyansert. Innenfor ski og frikjøring kan man definere et tydelig skille mellom *ekstrem* frikjøring og frikjøring: “*Skiing in places where there is exposure to death from the terrain is what I associate with extreme skiing. Free-skiing, or free riding, is any individuals expression of glissading*” (Rinehart, s. 374, 2003). Motivet - og det som driver den enkelte frikjøreren vil variere. En kan oppholde seg i terreng hvor man er tryggere og gå kortere turer som ikke stiller krav til god fysikk. På en annen side kan frikjøring være veldig ekstremt og konsekvensene for utforkjøringen kan by på risiko (ibid).

Kleppen (1986) hevder at kvinner ikke tok del i frikjøringen på grunn av den generelle “trege” utviklingen av idrett på kvinnesiden. Med tiden ble flere kvinner med, og i 1986 var det faktisk flere kvinner enn menn som deltok på helgekurs i telemarkskjøring i upreparerte løyper på Finse. Om en ser til Odden & Bischoff (2002) sin rapport ser man likevel en markant forskjell i deltakelsen i frikjøring: 69 % var menn og 31 % var kvinner.

2.4.5 Kommersialisering

I følge Rinehart (2003) er livsstilssport preget av kommersialisering. Mediefokuset og interessen hos sponsorer har bidratt til at livsstilssport har blitt en form for underholdningsbransje hvor profitt er i fokus. Flere utøvere har gått fra å være “amatør” i idretten, hvor individets indre motivasjon har regjert, til at utøveren blir mer profesjonalisert. Rinehart (2003) hevder dette ofte skjer fordi at mange av aktivitetene krever god økonomi og mye utstyr. På den måten kan det være enklere å leve ut sin lidenskap, om man blir sponset fra eksterne aktører. Flere utøvere kan dra nytte av å gjøre om sin livsstilssport fra en hobby til en “jobb”. Det innebærer at sponsorkontrakter og media vil få en større betydning i utøverens livsstil. Det kan føre til at man blir sett på som en mer profesjonell aktør i miljøet enn en livsnyter, slik som ofte livsstilsutøvere blir assosiert med (Rinehart, 2003).

Sisjord (2011) påpeker to aspekter ved kommersialisering og livsstilssport: arrangementer og nisjemedier. Arrangementene som opprettes i tråd med livsstilsaktivitetene er primært laget for underholdningsbransjen, for eksempel arrangementet X-Games. Arrangementene er et samspill mellom fjernsynsbransjen, utøverne og de som fasiliterer området som skal benyttes. Det andre aspektet, nisjemedier, dreier seg om at det har blitt flere medier som fungerer som kommunikasjon i disse livsstilsmiljøene (Sisjord, 2011). Et magasin som er kjent for dette er Fri Flyt, som publiserer både magasiner og videoer av eksempelvis frikjørere.

Telseth (2005) snakker om “de tre K-ene” knyttet til frikjøringskulturen: konkurranse, kommersialisering og kultur. Han hevder disse tre faktorene henger tett sammen, og at det ikke er tvil om at frikjøringskulturen er særdeles interessant for kommersielle interesser, slik som også Rinehart (2003) hevder. Reklame har blitt en symbiose mellom utstyrproduzenten og frikjøreren, da utøvernes valg av klær og skiutstyr kan ha stor markedsføringsverdi. Jørgen Aamodt, en anerkjent frikjører, sa følgende i et intervju: *“Godt og funksjonelt utstyr er nærmest en forutsetning for å drive aktiviteten. Derfor blir utvikling og forbedring av utstyret hilset velkommen, samtidig som man blir mer villig til å ta de negative sidene ved kommersialisering på kjøpet”* (Bischoff & Odden, 2002, s. 17). For noen utøvere vil det dreie seg om å være en livsnyter som går på topptur og oppsøker naturen på fritiden. For andre kan det ha blitt en jobb hvor en må ta hensyn til eksterne aktører, og justere livsstilen sin etter kommersielle krefter.

Den norske turkulturen har alltid stått i sterk kontrast til forbrukersamfunnet. Friluftslivet har blitt frontet som en arena hvor man skal ta i bruk enkelt utstyr for å drive aktivitet “gratis”. På en annen side kan tyde på at norsk friluftsliv har blitt preget av kommersialisering. I DNT sitt medlemsblad Fjell og Vidde er det reklamer, sponsorer og en rekke arrangementer som tilbys. Arrangementene kan variere fra å være gratis til en særdeles stiv pris. Flere hevder at det er de nye livsstilsaktivitetene som bidrar til at friluftslivet endres og kommersialiseres. På en annen side ser man også at den tradisjonelle, frivillige organisasjonen DNT er preget av endring, utvikling og økt grad av kommersielle krefter (Odden & Bischoff, 2002).

3.0 Teori

Dette masterprosjektet har et teoretisk fundament som bygger på den franske sosiologen Pierre Bourdieu. Bourdieu forsøker å overskride skillet mellom subjektivismen og objektivismen. Teorien tar sikte på å belyse hvordan aktører og strukturer i et samfunn er koblet sammen og må dermed sees i sammenheng (Wilken, 2008). Teorien innehar flere begreper og verktøy som kan være nyttig å benytte seg av når man skal studere deltakelse i ulike aktiviteter. I dette kapitlet vil jeg ta for meg Bourdieus teoretiske utgangspunkt, før jeg videre presenterer hans begreper. Begreper om det sosiale rommet, sosial klasse, kapital, felt og doxa vil være sentrale i teorikapitlet.

3.1 Pierre Bourdieu

Pierre Bourdieu var en av de mest betydningsfulle sosiologer i det 20. århundret. Han levde fra 1931 til 2002. Hans teori og begreper er fortsatt anvendelige og hans viktige verk blir stadig lagt til grunn i ulike sammenhenger. Han går under betegnelsen konfliktteoretiske sosiologer. Han utviklet begreper som han benyttet som verktøy for å forklare det sosiale liv. Hans hovedinteresse var med særlig fokus på striden mellom aktør - og strukturperspektivet i sosiologien. Han etterprøver disse to begrepene og forsøker å gi et bilde av hvordan perspektivene henger sammen. Han hevder at perspektivene ikke nødvendigvis trenger å studeres hver for seg, slik det ofte blir gjort. At man enten ser på strukturene fra et makronivå eller at man ser på aktøren fra et mikronivå (Wilken, 2008).

Strukturperspektivet og objektivismen har fokus på hvordan sosiale systemer og rammer fungerer overordnet. Man studerer objektivismen med et makro-perspektiv, der hovedfokuset er hvordan strukturene har blitt til og hvordan de fungerer. For eksempel filosof og samfunnsforsker Karl Marx som var opptatt av grunnstrukturen for sosialismen og utviklingen

av det kapitalspesifikke samfunnet. Aktørperspektivet og subjektivismen er på den andre siden opptatt av å undersøke individene, aktørene, i et samfunn. En undersøger dermed fra et mikroperspektiv, eksempelvis hvordan aktørene samhandler og hvordan de blir påvirket av det sosiale strukturene (Aakvåg, 2008).

Bourdieu hevder at det kan være en fordel å skissere en bro mellom perspektivene for å få tak i helheten av det man studerer. Videre hevder han at fra et sosiologisk perspektiv er man avhengig av å se strukturene og aktørene i et samspill og ikke at de skal studeres hver for seg. For eksempel det å studere hvordan individet eller aktøren i en gitt struktur gir muligheter for handlinger og begrensninger. Bourdieu forsøker å fange aktøren i strukturperspektivet ved å blant annet benytte seg av begrepet “habitus”, som jeg skal komme nærmere inn på (Wilken, 2008).

3.2 Det sosiale rommet

Bourdieu er kjent for sitt begrep om det sosiale rommet. Bourdieu benytter seg av det sosiale rommet når han skisserer hvordan klassestrukturer og aktører i et samfunn fungerer sammen. Det skildrer fordelingen av ressurser hos en aktør eller en større gruppe i samfunnet. Fordelingen bidrar til å skille på de ulike sosiale klassene som finnes i en samfunnsstruktur. Hvilket yrke aktøren har, hvor store økonomiske ressurser en besitter og hva man eksempelvis interesser seg for, vil komme til uttrykk i en posisjonering i dette rommet. Disse faktorene kan til sammen beskrive en gruppe mennesker, og videre si noe om deres sosiale klasse (Bourdieu, 1995).

Rommet er konstruert ut i fra to differensieringsprinsipper: økonomisk - og kulturell kapital. Det er en vertikal akse som representerer den samlede mengden kapital den enkelte i samfunnet besitter. Den horisontale aksene representerer ulike former for kapital som utgjør en relativ fordeling i det sosiale rom. Hvor aktøren er posisjonert i forhold til de to aksene, vil

fortelle noe om posisjonen til den enkelte aktør i samfunnet.

Aktørene fordeler seg ut i fra hvor stor mengde kapital som besittes, og videre fordeles de etter kapitalens struktur. Ut i fra differensieringsprinsippene fordeles aktørens posisjoner og gruppene seg hierarkisk i det sosiale rommet, basert på aktørens samlede kapital. Hver enkelt studeres ut i fra relasjonen den har til andre posisjoner i samfunnet. Jo nærmere aktørene eller gruppene står hverandre, jo mer har de til felles. Avstanden i det sosiale rommet skildrer de sosiale avstandene og de ulike sosiale klassene i et samfunn (Bourdieu, 1995).

For å forklare det sosiale rommet ytterligere, benytter jeg meg av noen av eksemplene Bourdieu selv skildrer. Om aktøren arbeider som ingeniør, har interesse for tennis eller seiling, vil man ha en høy samlet kapital. Videre er det å drikke champagne og interessere seg for ridning noe som kan sees på som positivt i det økonomiske sjiktet. Dette er eksempler som kan bidra til at man posisjonerer seg bedre i samfunnet og dermed representere en høyere sosial klasse. På en annen side er aktøren som arbeider som lærer på barneskolen eller som eksempelvis er ufaglært, posisjonert lavere i samfunnet. Å drikke alminnelig rødvin og interessere seg for trekkspill, er også eksempler som skildrer at man representerer en lavere sosial klasse i samfunnet. Hvilke utdanning og yrke man har, interesserer og hvilken politisk retning man tilhører, er faktorer som har sammenheng med aktørens sosiale status og klasse. Videre vil det påvirke hvor i det sosiale rom aktøren befinner seg (Bourdieu, 1995)

I det sosiale rommet vil alltid noen aktører befinne seg i en høyere, sosial klasse enn andre, og motsatt. Bourdieu benytter det sosiale rommet som et verktøy for å studere klassestrukturer og aktørene i et samfunn. Det vil variere fra samfunn til samfunn om hva som verdsettes, eksempelvis hva som er det "beste" av mat og hvilke aktiviteter som er verdsettes. Sosiologiens oppgave blir innenfor det sosiale rommet å undersøke hva som forventes av kapital innenfor hvert felt, og studere årsaken til plasseringer innad i det sosiale rommet.

Innenfor alle felt er det særegne, viktige faktorer som er gjeldende og det består av koder innad i feltet. Ut i fra disse elementene blir man plassert langs aksene etter ens sosiale klasse. For å få en bedre forståelse av det sosiale rom må det utdypes hva som menes med kapital og felt (Aakvåg, 2008).

3.3 Kapital

Bourdieu er inspirert av Karl Marx sin teori som sier følgende: “*Adgang til makt bestemmes av adgangen til materiell kapital*” (Wilken, s. 39, 2008). For å definere kapital ytterligere, er kapital den kompetansen den enkelte besitter. Kapitalen styres ut i fra hva slags område eller felt aktøren befinner seg i, og gir et grunnlag for hvordan sosiale klasser og makt fordeles i samfunnet. Det blir dermed avgjørende for den enkelte hvor mye kapital man besitter.

Aktøren vil stadig forsøke å akkumulere mer kapital, og det blir dermed et middel til å oppnå en høyere samlet kapital. Utviklingen og akkumuleringen av kapitalen uttrykkes spesielt i sosiokulturelle sammenhenger, hvor aktøren vil kjempe om mer kapital. Bourdieu benytter seg av ulike former for kapital, bl.a økonomisk -, kulturell -, sosial -, fysisk - og symbolsk kapital (Wilken, 2008).

3.3.1 Økonomisk kapital

Den økonomiske kapitaltypen kan tolkes som den mest regjerende kapitalen. Bourdieu sin bruk av begrepet er relativt likt det som økonomene legger vekt på, da det handler om alle former for økonomiske ressurser som kan konverteres direkte til penger. Eksempelvis eiendom eller aksjer (Aakvåg, 2008). Kapitaltypen gjenspeiler hvilke ressurser aktøren har i et samfunn. Har man mye økonomisk kapital, befinner man seg automatisk i en høyere sosial klasse. Det bidrar til å gi økt form for makt i samfunnet (Wilken, 2008). På randoneefeltet kan økonomisk kapital være viktig. Aktiviteten krever mye og dyrt utstyr. Et element er det man skal ha på seg av klær og utstyr når man utøver aktiviteten, men andre faktorer som spiller inn er å kunne transportere seg til fjellene, samt kanskje overnatte. Det norske samfunnet har med

tiden fått en bedre økonomisk situasjon, men likevel er det faktorer som bidrar til at det er økonomiske ulikheter i samfunnet. I følge statistisk sentralbyrå bruker nordmenn mindre penger på å kjøpe klær og ting, men mer penger på reise og opplevelser (Erstad, 2018). Randonee kan bidra til gode naturopplevelser i fjellet, men for at man skal kunne utøve aktiviteten, må man ha det utstyret som kreves. Det er dermed rimelig å tro at man bør ha en viss økonomisk kapital for å utøve randonee.

3.3.2 Kulturell kapital

Kulturell kapital gjenspeiler hva slags kunnskap aktøren besitter. Kapitalen kommer til uttrykk bl.a gjennom hvilke vaner man har, hvordan man snakker og ter seg. Videre kan kapitalen si noe om hvilke normer og verdier en har. Hvilken oppvekst man har hatt kommer ofte til uttrykk gjennom den kulturelle kapitalen, da kapitalen handler mer om hvordan du ter deg til daglig og hvilke kunnskaper som kommer til uttrykk. Et annet aspekt ved den kulturelle kapitalen er hvilken utdanningsbakgrunn aktøren har. Som Bourdieu skisserer i det sosiale rom, er man som ingeniør eller høyskolelærer mer verdsatt i samfunnet, kontra ufaglærte eller bønder. Yrket sier ofte noe om hvilken utdanning som ligger til grunn (Wilken, 2008). Om en ser på utdanningstilbud og inntakskrav i det norske samfunn, er det store forskjeller til hva som kreves på de ulike utdanningstilbudene. Det er rimelig å anta, om en skal benytte seg av Bourdieu sin illustrasjon, at man som jusstudent har en høyere kulturell kapital kontra en barnevernsstudent, fordi det er forskjeller i opptakskravene. Det kan tenkes at det fører med seg ideer om hva som er "bra" å utdanne seg til, og videre hva som verdsettes i et sosialt rom. Utdanningsvalg kan videre føre til at aktørene plasseres i ulike sosiale klasser, som igjen er med å bestemme hvilket yrke man ender med til slutt.

Innad i randoneemiljøet kan kulturell kapital handle om hva aktøren bør ha av kompetanse for å utøve topptur. For å ferdes i fjellet trenger man kunnskap om hvordan å navigere seg etter

kart og kompass, hvordan lese terrenget og kunne skille mellom skredterreng og trygt terreng. Man trenger kunnskap om hvordan en skal håndtere ulike værforhold og hva en skal ha på seg av klær og utstyr. Et annet kompetanseområde er å vite hvordan man kan kjøre best mulig teknisk på ski. I randoneemiljøet vil det være gunstig å anvende faglige begreper knyttet til ferdsel i terrenget, og eksempelvis hvordan håndtere ulike former for risiko. Den kulturelle kapitalen kan dermed bli synliggjort gjennom hvordan man kroppslig og språklig anvender kunnskapen man besitter. Det kan komme til uttrykk i hvordan man ferdes i terrenget, samt hvordan man snakker om elementene som fjellet og aktiviteten bygges på.

3.3.3 Sosial kapital

Den sosiale kapitalen kan sees noe i sammenheng med den kulturelle kapitalen. Den kulturelle kapitalen kan også dreie seg om å forstå sosiale koder, da man skal mestre et yrkes eller utdanningsfelt. Sosiale koder vil dermed henge sammen med aktørens sosiale kapital. Hvilke sosiale omgangskretser og hvor store nettverk man har, er faktorer som har betydning for den sosiale kapitalen. Jo større sosialt nettverk, jo bedre kan aktøren være i stand til å mobilisere veien videre for eventuelle jobbmuligheter og lignende. Det henger ofte sammen med den kulturelle kapitalen, da den kan fortelle noe om hvilke yrke og utdanningsbakgrunn man har. Jo “bedre” jobb og utdanning, jo lettere kan det være å mestre sosiale koder, opprette et nettverk og ha en sosial omgangskrets (Wilken, 2008).

På randoneefeltet, slik jeg ser det, kan den sosiale kapitalen komme til uttrykk på to måter. Den ene faktoren er hvor stort nettverk den enkelte har i miljøet. Har aktøren noen å reise på tur med? Kjenner man de “rette” personene som kan bidra til å finne gode ruter og tips? Reiser man på tur med kompetente “nok” personer som har god kompetanse på feltet? Det kan være en fordel å ha en sosial omgangskrets i randoneemiljøet, da det er en aktivitet som kan by på risiko og dermed krever det god kompetanse for å utøve aktiviteten alene. Det kan

også være et sosialt aspekt å utøve randonee. Aktøren kan dele aktiviteten sammen med andre og oppleve at en har en tilhørighet i et miljø. Den andre faktoren jeg vil trekke frem er de sosiale kodene. Gjennom kroppslig - og språklig utfoldelse i feltet vil det komme til uttrykk hvordan man tolker de sosiale kodene i miljøet. Som tidligere nevnt, kan det komme til uttrykk i hvordan man snakker om aktiviteten og benytter fagbegrep, men også hvordan man kler seg og oppfører seg når man møter andre på tur.

3.3.4 Fysisk kapital

Fysisk kapital dreier seg om hvordan kroppen og fysiske prestasjoner kommer til uttrykk hos den enkelte. God fysikk, kapasitet og ferdigheter er faktorer som blir verdsatt (Wilken, 2008). Bourdieu (1978) har skrevet en artikkel om “Sport and social class” og beskriver her hvordan idrett bidrar til å skape og skille de sosiale klassene, og hvordan idretten har utviklet seg. Han trekker frem tennis, ridning, seiling og golf som eksempler på idretter som er typiske idretter for den øvre klasse. Videre trekker han frem idretter som fotball som er mer for arbeiderklassen og den lavere middelklassen i samfunnet (Bourdieu, 1978). Som skissert tidligere i det sosiale rommet, er idretter og aktiviteter skissert for å illustrere de ulike sosiale klassene, og hvilke aktiviteter som “tilhører” hva.

Den fysiske kapitalen er relevant i toppturmiljøet. Det er en kapital som kommer synlig til uttrykk i utøvelsen av aktiviteten. For å utøve topptur bør man ha en viss fysikk og kapasitet for å kunne gå i motbakke på ski, samt kjøre ned igjen. Hvor stor kapasitet man har, blir med i en vurdering på hvilke lange og bratte toppturer man faktisk kan begi seg ut på. Aktører som begir seg ut på bratte og lange toppturer med høy vanskelighetsgrad, kan vurderes høyere i miljøet pga. dens fysikk og kunnskaper. Ikke minst vil det komme synlig til uttrykk hvordan man behersker tekniske og grunnleggende skiferdigheter. Fysisk kapital kan dermed anses å

være svært relevant innenfor randoneefeltet.

3.3.5 Symbolsk kapital

Den symbolske kapitaltypen er et begrep som blir “litt på siden” i forhold til de andre nevnte kapitaltypene. Symbolsk kapital handler om å synliggjøre all kapital og kunnskapen man besitter. Det vil aktøren forsøke å uttrykke i sosiokulturelle sammenhenger, der andre kan anerkjenne kunnskapen en innehar. Den symbolske kapitalen benyttes dermed til å fremheve de andre kapitaltypene og videre fremstille seg selv. Det å få anerkjennelse fra andre har en stor verdi (Wilken, 2008). Det kan eksempelvis dreie seg om at man vil vise utad hvor mye man kan om historie eller kunst, hvor mye man trener eller fronte hvor stort sosialt nettverk man har. Ved å synliggjøre - og få anerkjennelse for dette, kan det som nevnt bidra til at aktøren får “utvidet” kapital. Den symbolske kapitalen henger godt sammen med aktørens sosiale status og kan videre få betydning for hvor en posisjonerer seg i det sosiale rom og i de sosiale klassene (ibid).

I randoonemiljøet vil den symbolske kapitalen komme til uttrykk på flere måter. Kanskje spesielt i de senere årene, da sosiale medier har fått en stor makt i samfunnet. Det har blitt flere bilder på instagram og blogger, og det er enklere å vise seg frem. Hvor mange “likes” du får per innlegg på instagram eller hvor mange følgere en har, kan sees på som en symbolsk makt. Ute i selve randoneefeltet kan man også se den symbolske kapitalen. Det er synlig hvem som har en god kulturell - og fysisk kapital på utøverens skiferdigheter, hvordan man snakker om aktiviteten og håndterer eksempelvis navigering og skredterreng. Videre kan den økonomiske kapitalen komme til uttrykk i hvilke merker og klær aktøren har, og hvor bra utstyr man har. Det finnes en uskreven sannhet om “hva som gjelder” å kunne om på selve feltet, og slik vil det også være på randoneefeltet.

3.4 Felt

Bourdieu benytter begrepet “felt” i sammenheng med det sosiale rom og kapital. Med felt menes et område eller arena en aktør oppholder seg i. Deltakelse i feltet kan fortelle noe om aktørens yrke, interesser, livsstil og videre dens sosiale klasse. En kan oppholde seg i ulike felt samtidig og til ulik tid. Innenfor feltene finner man ulike former for kapital, som kan omtales som feltspesifikk kapital. Det vil si den kapitalen som forventes og som det er en fordel å inneha innenfor det feltet. Innenfor hvert felt er det ulik kompetanse, verdier og normer som verdsettes. Feltspesifikk kapital kan være kunnskaper som det er forventet at man har når man tilhører det feltet, eller noe aktøren “bør” strebe etter ut i fra strukturene på feltet (Wilken, 2008).

Når man befinner seg på jobb eller et studiested, så er man i et jobb eller utdanningsfelt. Om man går på treningsstudio eller på en idrettsaktivitet, kan man si at en er i et aktivitets - og/eller idrettsfelt. Om man er medlem av en fotballklubb og utøver fotball, er man en del av idrettsfeltet, men det kan samtidig være et “sub-felt”. “Sub-felt” er et mindre felt eller arenaer innenfor et større felt. Idrettsfeltet i seg selv er veldig omfattende og man kan se på de 54 særforbundene i NIF som hvert sitt “sub-felt”. Likevel, innenfor hver idrett, til og med innenfor hver klubb - ut i fra hvor man er lokalisert, så vil man finne særegenheter og ulikheter selv om man utøver samme idrett. Det kan variere om man er en fotballspiller for Lyn fotball i Oslo, eller om man er spiller i et mindre lag ute i distriktene. Det kan forekomme fordi miljøet, kulturen, normer og verdier kan variere.

3.4.1 Randoneefeltet

I randoneemiljøet er det en form for feltspesifikk kapital. Det kan være verdier, normer, spilleregler og sosiale koder som verdsettes på feltet. Det er ofte faktorer som er forventet å ha på feltet. Det kan være gunstig å ha den kapitalen som “subkulturen” innad i feltet aksepterer,

og kjenne til “insideren” og kodene i miljøet (Wilken, 2008). Som skissert under hver kapitaltype, er det mange faktorer som verdsettes på randoneefeltet, og som kan bidra at man får en høyere sosial status i miljøet. Det er en viss logikk på hva som forventes i feltet. Denne logikken kan være mindre tydelig og satt, enn for eksempel i langrennsfeltet. Det kan forklares ved at randonee, som tidligere nevnt, kan sees på som en nyere aktivitet og dermed et nytt felt i endring. Det kan føre til at aktørene som har definisjonsmakten i feltet, påvirker logikken i feltet i større grad enn andre (Wilken, 2008).

Alle felt er preget av en viss grunnleggende enighet om de sosiale kodene og spillereglene i feltet. Bourdieu kaller dette for “doxa”. Doxa er rammer, koder, normer og regler som er gjeldende i et felt. I mange felt kan “doxaen” ha vart over lengre tid og kan sees på som selve tradisjonen i feltet. Aktører som stiller spørsmålstegn ved feltets “doxa”, koder og spilleregler, representerer i følge Bourdieu for “heterodoxa”. Det er betegnelsen på aktører som ser på feltet med et annerledes blikk. “Heterodoxa” stiller spørsmål ved hvordan ting utøves i feltet, og kan ha andre meninger om hva “doxaet” til feltet egentlig skal være. Bourdieu innfører et tredje begrep knyttet til dette: “Ortodoxa”. Betegnelsen beskriver aktører i feltet som vil beskytte feltes opprinnelige doxa, og fastslår at “sånn skal det være”. “Ortodoxa” vil dermed måtte forsvare seg og sin måte å tenke på. Det kan være argumenter for hvorfor tradisjoner skal opprettholdes og man vil unngå endringer i feltet (Bourdieu, 1995).

Innenfor randoneefeltet kan man si at man har en etablert doxa. Det finnes aktører på feltet som har utøvet topptur i årevis og som blomstret med telemarksbølgen som kom på 80-tallet. Det vil være noen normer og regler som har satt seg fra denne perioden. Likevel kan det se ut som at flere har oppdaget aktiviteten de senere år. Det er rimelig å tro at aktørene som har begynt med randonee de siste årene kontra oppstart på 80-tallet, har andre oppfatninger om hva som skal gjelde på feltet. Det er et felt i utvikling. Utstyret og skiene endrer seg, flere

begynner med aktiviteten - både kvinner og menn, og flere stiller kanskje spørsmål om hvordan aktiviteten kan og skal utføres.

For å eksemplifisere avsnittet over, vil jeg utdype det med et eksempel fra en debatt på nettsiden til NRK. Debatten omhandlet friluftslivstradisjonen og dens utvikling. Tonje Blomseth, en erfaren friluftslivprofil, hevdet at friluftslivet har blitt mer “fjollete og dollete”. Hun mener at hovedfokuset har blitt sosiale medier, kropp og det å se bra ut. Julie Blanes, en aktiv dame på tur som benytter seg av instagram i stor grad, var uenig. Blanes hevder det er positivt at kvinner legger ut bilder av seg selv på tur. Videre sier hun at det må være helt greit om man velger å “se bra ut” på disse bildene. Blanes hevder at flere blir mer inspirert til å komme seg ut på tur ved å se slike bilder på instagram. (Novikova, Sønvisen Bye, Karlsen Groseth & Rostad, 2018).

3.5 Habitus

Habitus er et sentralt begrep i Bourdieus handlingsteori. Habitus utgjør kjernen i Bourdieu sin forståelse av aktøren i samfunnet. Han definerer habitus som følgende: *“et integrert system av varige og kroppsliggjorte disposisjoner som regulerer hvordan vi oppfatter, vurderer og handler i den fysiske og sosiale verden”* (Aakvåg, s. 160, 2008). Det er noe mennesket er “født med” og som først utvikles i primærsosialiseringen. Sosialiseringen bidrar til å forme habitus hos den enkelte aktør. Mennesket tilegner seg vaner, verdier og normer i de tidlige år og blir påvirket av primært familie. Videre vil aktøren bli påvirket gjennom sekundærsosialiseringen, for eksempel i skolen. Habitus er i utgangspunktet noe som ligger i “ryggmargen” vår, men den kan også videreutvikles (Aakvåg, 2008).

Bourdieu benytter seg også av begrepet handlingsskjema når han forklarer habitus. I følge Bourdieu er habitus ubevisste handlingsskjema som vi automatisk benytter oss av i våre tanker, vurderinger og handlinger. Det aktøren har tilegnet seg, spesielt i primær - og

sekundærsosialiseringen, vil ligge til grunn i valg som tas gjennom livet. Kunnskapen aktøren tilegner seg vil bli forankret og naturalisert i kroppen. Det bidrar til at man utvikler en kroppsliggjort habitus. Kunnskaper vil komme til syne gjennom kroppen i sosiale sammenhenger (Wilken, 2008).

Innad i ulike sosiale klasser og posisjoner vil det være en type habitus som kommer til uttrykk. Bourdieu benytter seg av begrepet "smak" når han beskriver dette. Aktører med lik habitus og smak, vil finne sammen. Det henger sammen med hvordan plasseringene i det sosiale rom foregår. Hva en arbeider spiser, hvilke idretter han utøver og hvilke politiske meninger han uttrykker, vil skille seg systematisk fra en industrileder i følge Bourdieu (Wilken, 2008).

Når jeg skal studere randoneefeltet vil habitus ligge til grunn hos den enkelte aktør. Habitus blir dermed svært relevant i forhold til å studere hvordan den enkelte har oppdaget - og utøver aktiviteten. Det kan si noe om hvordan den enkelte har vokst opp, hvilket sosiokulturelt samfunn og miljø som kan ha påvirket at man har valgt å begynne med randonee. For enkelte kan det tenkes å være tillærte vaner og aktiviteter fra en var liten. For eksempel at man er vokst opp i en familie som ofte var ute i alpinbakken eller langrennssporet. For andre kan det være en aktivitet som man har oppdaget i de senere år, og som er noe forskjellig fra det man har tilegnet seg gjennom oppveksten. Men i følge Bourdieu har habitus spilt en stor rolle for hvordan aktøren har kommet dit man er i dag; hvilke yrke, hvilke interesser og eksempelvis aktiviteter (Wilken, 2008).

3.6 Maskulin dominans

I følge Bourdieu (2007) er det en klar maskulin dominans i samfunnet. Det begrunner han blant annet med at det er historisk betinget, for eksempel at menn fra gammelt av skulle tjene penger, reise ut i militæret og forsørge familien. Bourdieu hevder at mennesket har

inkorporerte strukturer som fører til at man automatisk tenker at enkelte trekk er maskulint eller feminint. På den måten vil ulike aktiviteter, yrker og egenskaper assosieres med maskulint og feminint, og det maskuline vil alltid regjere. Forestillingene bidrar til å styrke den maskuline dominansen. Det befinner seg underliggende i de sosiale konstruksjonene i samfunnet. Bourdieu påpeker også at det har skjedd en endring, da flere kvinner enn før har lykkes med karriere i enkelte yrker. Det har en sammenheng med den feministiske bevegelsen, bedre økonomisk ressurser og transformasjon av familiestrukturer i samfunnet. Likevel er det fortsatt den maskuline dominansen markant (ibid).

3.7 Teorien kan også begrense

Bourdieu har noen elementer i teorien som han får kritikk for. Den vanligste kritikken er at han kan bli for strukturorientert og deterministisk. Bourdieu sitt syn på at mulighetene til aktøren er underlagt av strukturene, er omdiskutert. Utad er han en sosiolog som vil bygge bro mellom aktør - og strukturperspektivet, men enkelte hevder at han beveger seg litt for mye over i en strukturorientert retning. Videre baserer kritikken seg på at det blir en skjevfordeling mellom aktøren og strukturen, da aktøren ikke får egen innflytelse på sine valg (Wilken, 2008).

Likevel har Bourdieu en rekke elementer som er svært relevant for meg å benytte i dette prosjektet. Hans begreper og verktøy om aktøren i den sosiale verden, vil bidra til å kunne utforske hvorfor kvinner tiltrekkes til randoneeaktiviteten. Likevel må man være klar over at hans teori, og særlig funn og plassering i det sosiale rom, ikke er direkte overførbart til norske forhold og i vår tid (Wilken, 2008).

4.0 Metode

Metode er forklart på ulike måter i forskningslitteraturen. Den direkte betydningen av metode er “veien til målet” (Kvale & Brinkmann, 2009). Vilhelm Aubert definerer metode som et middel til å oppsøke ny kunnskap, løse problemer og er en fremgangsmåte til å nå målet (Everett & Furseth, 2012). Med metode kan man systematisk undersøke fenomener, erfaringer og virkeligheten. I dette metodekapittelet vil jeg redegjøre for min forskerrolle og forforståelse, samt forklare hvordan jeg har fremskapt material som skal belyse prosjektets problemstilling.

4.1 Vitenskapelig tilnærming

I oppstartsfasen av et prosjekt må forskeren velge en vitenskapelig retning som må henge sammen med det man ønsker å utforske. Den vitenskapelige tilnærmingen vil danne grunnlaget for forskerens forståelse gjennom hele prosjektet (Thagaard, 2013). Innenfor en vitenskapelig tilnærming finnes det ulike paradigmer som en forsker kan benytte seg av. Et paradigme kan defineres som: *“en vitenskaps grunnleggende oppfattelse av hva som skal studeres, hvilke spørsmål som stilles, hvordan de stilles og hvilke regler som skal overholdes ved tolkningen av de innhentede svarene”* (Halvorsen, 2008, s. 56).

I samfunnsvitenskapelig forskning er det fortolkende paradigme sentralt. Forskeren skal tolke faktorer som opplevelser, erfaringer og meninger. Innenfor dette paradigme er man opptatt av å undersøke et fenomen og forsøke å vektlegge betydning og mening (Halvorsen, 2008). Dette til forskjell fra naturvitenskapelig forskning, der det dreier seg om mer konkrete målinger og utregninger, som utelukker rom for tolkning. Innenfor kvantitativ forskningsmetode vil man dermed ikke kunne gå i dybden og undersøke intervjupersonens meninger og opplevelser, slik som dette prosjektet baseres på (Moe, 1994).

Det fortolkende paradigme består av ulike teoretiske retninger. Hvilken retning man velger, henger i tråd sammen med fenomenet man skal studere. Siden jeg skal undersøke et sosiokulturelt fenomen har jeg valgt en hermeneutisk retning. Ordet hermeneutikk betyr tolk eller fortolker. Innunder denne retningen er det viktig å finne gode metoderegler når man som forsker skal fortolke et materiale samt at man vil søke etter en helhetlig forståelse (Kleven, 2014). Sentralt i hermeneutikken er at fenomener kan tolkes på ulike måter og at det ikke finnes en endelig sannhet eller fasitsvar. Det er viktig å fortolke materialet i sammenheng med det forskeren skal studere (Thagaard, 2013). I mitt prosjekt vil jeg tolke et datamateriale som jeg får på bakgrunn av intervjuene med de ulike intervjupersonene. Resultatene jeg får baseres ikke på noen fasitsvar, men på min fortolkning av deres opplevelse. Det er viktig at jeg studerer og fortolker fenomenet i lys av det jeg ønsker å utforske.

4.2 Kvalitativ forskning

Kvalitativ forskning innebærer at man som forsker kommer i dybden på et fenomen. Med denne metoden kan forskeren få en dypere innsikt i hvordan den enkelte intervjuperson tenker, opplever og føler (Thagaard, 2013). Jeg ønsker å gå i dybden på temaet med et mindre utvalg av intervjupersoner, fremfor å ha kortere intervju med flere intervjupersoner.

Innenfor kvalitativ forskningsmetode finnes det ulike metoder å samle inn datamaterialet på. De mest sentrale metodene er observasjon og intervju. Innenfor disse to metodene finnes det ulike framgangsmåter for å undersøke et felt. Fellesnevner for alle framgangsmåter er at forskningsprosessen er preget av fleksibilitet og endring. Det kan føre til at eksempelvis problemstillingen endres gjennom prosessen. Det kan være på grunn av at datamaterialet ble annerledes enn man hadde sett for seg. En kvalitativ forskningsprosess formes dermed i prosessen, og forskeren må vurdere underveis hva som er mest hensiktsmessig for å undersøke fenomenet som er tenkt (Thagaard, 2013).

I startfasen av prosjektet vurderte jeg å benytte meg av observasjon som tilleggsmetode. Men på grunn av at flest utøver randoneesongen på våren, fikk jeg dessverre ikke organisert deltakende observasjon i tide. Om jeg hadde samlet inn gode feltnotater gjennom observasjoner samt intervju, kan det tenkes at jeg hadde fått enda bedre dybdebeskrivelser som kunne styrket prosjektet.

4.2.1 Det kvalitative forskningsintervjuet

Et kvalitativt intervju bidrar til at forskeren får en dypere innsikt i intervjupersonens opplevelser, tanker og meninger. Formålet med intervjuet er å få en forståelse av intervjupersonens perspektiv og dens daglige liv (Kvale & Brinkmann, 2009). Kvalitative intervju kan gjennomføres på ulike måter. Valg av fremgangsmåte tas på bakgrunn av hva forskeren er opptatt av å finne ut av. Forskeren kan velge å gjennomføre en til en-intervju eller gruppeintervjuer. Selve intervjuets design kan også variere. Det kan være et ustrukturert intervju der forskeren har noen temaer man vil gjennomgå, men ønsker at intervjuet skal forme seg selv ut i fra hva intervjupersonene bidrar med. Det kan også være et strukturert intervju der forskeren er opptatt av å stille alle intervjupersonene de samme spørsmålene. Forskeren vil her utelukke andre aspekter som kan forekomme underveis i intervjuet. En mellomting av disse to er et semistrukturert intervju. Dette formatet har jeg valgt å benytte meg av i prosjektet. Med et slikt design har jeg temaer og spørsmål jeg vil gjennomføre, men jeg er åpen for å lytte til eventuelt andre aspekter som intervjupersonen belyser i intervjuet. Det kan tenkes at det fremkommer andre tema som kan være relevant for materialet som jeg i utgangspunktet ikke hadde tenkt over på forhånd (Thagaard, 2013).

En semistrukturert intervjuguide ble utarbeidet før datainnsamlingen startet. Intervjuguiden ble testet på to studenter som jeg hadde noe kjennskap til fra før. I pilotintervjuene fikk jeg

revidert enkelte spørsmål, endret på de som var dårlige og la til spørsmål som kunne bidra til å få mer dybde av det jeg ville finne ut av. Pilotintervjuene bidro til at intervjuguiden fikk et bedre innhold, samt at jeg fikk øvelse i å utføre et semistrukturert intervju.

4.2.2 Utvalg

Når forskeren skal se på hvilke utvalg som er relevant for forskningen er det flere strategiske valg som skal foretas. Man må se på hva slags type bakgrunn intervjupersonene skal ha, hvilke intervjupersoner som kan være relevante og tilføre prosjektet noe, samt hvor mange intervjupersoner det kreves for å få inn nok datamateriale. Forskeren er opptatt av å finne en utvalgsenhet som er representabel for selve prosjektet, og kan gjenspeile problemstillingen (Thagaard, 2013).

Problemstillingen for prosjektet la naturligvis føringer på at det kun skulle være kvinner i utvalget. Videre ble det relevant å se på hvilken alder og målgruppe prosjektet skulle baseres på. Statistikkene som forelå, samt min forforståelse, kan tyde på at den største delen av medlemsmassen begynner med aktiviteten etter at de har fylt 20-23 år. 22 år ble dermed den nedre grensen for utvalget. For å ikke få altfor stort sprik i utvalget, valgte jeg en øvre grense på 35 år. Ti-tolv år mellom de ulike intervjupersonene kan sees på som et sprik, men samtidig vurderte jeg det som nødvendig om jeg skulle få intervjupersoner som hadde drevet med topptur både over en kort og lengre periode. På en annen side kan det være ulikt hvordan en 22-åring erfarer randonee sammenlignet med en på 32 år. Det kan også være spennende å utforske, da det kan bidra til å gi forskjellige synspunkter fra intervjupersonene.

Hvor lenge den enkelte intervjuperson har drevet med topptur var også et kriterie for utvalget. Jeg vurderte det som interessant å ha noen kvinner som var relativt nye i aktiviteten og satte en nedre grense på to år. For å få variasjon og intervjupersoner som starter tidligere og med

flere erfaringer, satte jeg en øvre grense på ti år. I utvalget endte det opp med en intervjuperson som har drevet med randonee i ti år, en i syv år, to i fire år og to i tre år. Det kan være fint å få en variasjon i hvor lenge man har utøvet aktiviteten, da det kan tenkes at erfaringen med aktiviteten kan ha noe å si for synspunktene.

I tillegg til hvor lenge man hadde utøvet topptur, var et annet kriterium hvor hyppig de bedrev aktiviteten gjennom en sesong. For å få intervjupersoner som kan bidra med flere erfaringer, tanker og opplevelser kan det være gunstig at man kjører på ski gjennom hele sesongen, og ikke bare har noen turer i påskeferien. Et kriterie for utvalget ble at man måtte ha gjennomsnittlig to toppturer i måneden gjennom hele topptursesongen. Topptursesongen definerte jeg fra desember til mai måned.

Et annet kriterie for utvalget, var geografisk opprinnelse. Jeg tror det kan være fornuftig å intervju personer fra ulike deler av landet. Det kan bidra til variasjoner i datamaterialet, fremfor å kun intervju kvinner fra Bærum for eksempel. Alle seks intervjupersonene bodde i nærheten av Oslo, men de kom opprinnelig fra ulike deler av landet. Det er ikke sikkert at geografisk opprinnelse vil ha noe utslag, men for å unngå at det kan bli ensformig, var det et valg jeg tok i forbindelse med å sette kriterier for utvalget.

Siden randonee har blomstret i takt med utviklingen av sosiale medier, vurderte jeg det som nødvendig å sette et kriterium basert på intervjupersonens bruk av sosiale medier. Jeg undersøkte om intervjupersonene var aktive bloggere eller hadde aktive instagramkontoer. Det var for å sikre variasjon. Det kan tenkes at resultatene hadde blitt mer ensformig om jeg hadde en utvalgsenhet hvor alle aktivt drev med blogg, og var sponset av eksterne aktører. Ingen av intervjupersonene har egne blogger, men fire av de har relativt aktive instagramkontoer i form av bilder og videoer.

Når jeg skulle velge hvor stort utvalget for prosjektet skulle være, var jeg avhengig av å tenke på det Thagaard (2013) kaller for et metningspunkt. Det omhandler punktet hvor utvalget er tilstrekkelig nok for å undersøke fenomenet en ønsker å studere. I oppstarten av prosjektet valgte jeg innledningsvis å intervju seks kvinner som utøver randonee. Utover i prosjektet og etter intervjuene er det relevant å se på om det foreliggende utvalget ville gi et bra metningspunkt for prosjektet. Etter intervju nummer seks tok jeg en vurdering på om jeg kom til å få ny informasjon om jeg valgte å intervju syv eller åtte. Jeg endte avslutningsvis med seks intervjupersoner i utvalget.

Etter at kriteriene for utvalget var satt og godkjenningen fra NSD var på plass, startet rekrutteringsarbeidet. For å få tilgang på et utvalg basert på kriteriene over støttet jeg meg på andre i randoneefeltet jeg hadde kjennskap til. Det var viktig for meg å ikke intervju personer jeg hadde en relasjon til for å hindre eventuelle påvirkningen på grunn av relasjonen og bekjensker. Selv har jeg ikke et stort nettverk innenfor randonee var det nødvendig at jeg fikk hjelp av andre til å finne passende kvinner til studien. Bestillingen var kriteriene, samt at jeg ønsket at alle skulle bo i nærheten av Oslo med tanke på bruk av tid og ressurser.

4.2.3 Intervjuguide

Forarbeidet til intervjuguiden begynte allerede på våren 2018. Den utformet og endret seg naturligvis fra våren til høsten, men grovarbeidet begynte da, i tråd med å skulle sette en tentativ problemstilling for prosjektet. Det var interessant å tenke ut gode spørsmål som kunne bidra til utfyllende svar og resultater. Jeg begynte å utarbeide et tankekart hvor “kvinner og randonee” befant seg i midten. På arket kom det frem flere temaer og spørsmål som jeg var nysgjerrig på. Jeg tok med meg tankekartet på topptur og forsøkte å stille spørsmål til både kvinner og menn jeg reiste med og møtte på tur. Jeg stilte spørsmålene uformelt og overordnet, men jeg var nysgjerrig på hvilke svar jeg skulle få og hvilke tema de eventuelt kom inn på av seg selv. På grunn av at feltet er lite forsket på, ble temaene noe større og

overordnet. Det begrunnes med at jeg ville sørge for at jeg dekket over feltet bredt, og heller eventuelt snevre inn problemstillingen etterhvert om jeg så at datamaterialet åpnet opp for det.

Jeg utførte pilotintervju med to kvinner som var bekjente. Disse to intervjuene var til stor hjelp og bidro svært positivt til utvikling av intervjuguiden. Det fremkom temaer jeg ikke hadde tenkt på, men som ble veldig interessant å undersøke videre. Det var spørsmål som ikke var så konkrete og godt formulerte, så jeg endte med å endre selve oppbygningen av spørsmålet. I det første intervjuet oppdaget jeg at jeg ledet noen av spørsmålene litt for mye. På den måten kunne jeg justere meg og være observant på det til senere. Pilotintervjuene bidro til at jeg ble tryggere på intervjuguiden, som igjen førte til bedre flyt når jeg samlet inn data senere.

Resultatene av tankekart, samt mine egne refleksjoner resulterte i syv ulike temaer til problemstillingen: 1). Det innledende temaet ble intervjupersonenes møte med aktiviteten, og hvordan kvinnene oppdaget aktiviteten. Det er interessant da aktiviteten ser ut til å være dominert av menn og er en relativ ny aktivitet. 2). Skikjøring som motiv for utøvelse av topptur. Det bunner ut i at flere jeg møtte på tur, samt min egen forforståelse, baserer seg på en opplevelse at færre er opptatt av god skikjøring når de er på tur. 3). Randonee som en fin treningsform. Dette var et tema som dukket opp gjennom utførelsen av pilotintervjuene. Jeg forsto raskt at det kunne bli et aktuelt tema å stille til intervjupersonene, da det fikk en del oppmerksomhet. 4). Målet om å nå flest topper. Det baseres på min forforståelse at det har fått et større fokus i aktiviteten, da flere higer etter å notere ned topper de har vært på og publisere det i sosiale medier. 5). Friluftsliv og naturopplevelse. Det er interessant å undersøke om friluftslivaspektet er i fokus i utøvelsen av randonee, og hva det eventuelt gir den enkelte. 6). Sikkerhet. Det er interessant å undersøke hvor mye kvinnene kan om sikkerhet og kunnskap på feltet, da det kan ha konsekvenser for utøvelsen av aktiviteten. 7). Image og sosiale medier. Randonee har blitt synlig i stor grad i ulike sosiale medie-kanaler og flere legger ut bilder av

at de driver randonee. Det er spennende å undersøke hvordan intervjupersonene synes om denne utviklingen og hvordan de selv opererer i eventuelt sosiale medier.

4.2.4 Gjennomføring av intervju

Innen november hadde jeg vært i kontakt med alle intervjupersonene. Det oppsto ingen komplikasjoner som forhindret meg i å gjennomføre intervjuene, og innen desember var alle seks intervju gjennomført. Intervjuene hadde en god flyt og det var svært interessant å gjennomføre disse. Intervjupersonene var selv motiverte og hadde mye å bidra med. Kvinnene påpekte at de synes det var bra at man gjør en undersøkelse på temaet. Engasjerte intervjupersoner resulterte i at jeg ikke stilte så mange spørsmål, da de selv snakket om temaene i intervjuguiden. I enkelte tilfeller beveget man seg utenfor temaet, men jeg var opptatt av å forsiktig hente oss inn igjen.

Under datainnsamlingen gjennomførte jeg ca. to intervju i uka på en periode over fire uker. Avstandene mellom intervjuene var planlagt slik at jeg fikk tid til å transkribere og skrive metoderefleksjoner etter hvert intervju. Intervjupersonene fikk selv komme med forslag til hvor intervjuet skulle foregå, men jeg tilbød også å gjennomføre det på et grupperom på NIH. Noen valgte dette, mens andre valgte å gjennomføre intervjuet på jobben eller hjemme. I forkant av intervjuene ble samtykkeskjemaet signert. Videre ble samtykkeerklæringene forsvarlig oppebevart gjennom hele prosjektperioden.

4.3 Analysearbeid

Etter at alle seks intervjuene var gjennomført var jeg allerede godt i gang med å reflektere over selve intervjuene. Siden jeg transkriberte - og skrev metoderefleksjoner etter hvert intervju, opplevde jeg at jeg hadde mange umiddelbare refleksjoner som var nyttige å ha med seg inn i analysearbeidet. For å utføre gode metoderefleksjoner som lett kunne anvendes til

videre arbeid, lagde jeg tidlig en oversiktstabell som jeg brukte etter hvert intervju. I tabellen skisserte jeg de ulike temaene som ble tatt opp i intervjuet. Videre lagde jeg en kolonne hvor jeg fylte ut stikkord til teori jeg kunne anvende på hvert tema. Jeg oppdaget raskt at jeg kunne koble sammen mange av temaene som intervjupersonene snakket om, sammen med hovedteorien.

Ved å anvende en oversiktstabell tidlig i prosessen ble analysearbeidet enklere og mer effektivt. For å forsikre meg om at jeg var inne på noe i analysedelen, tilbød veilederen seg til å lese gjennom et transkribert intervju. Vi leste intervjuet grundig hver for oss og møttes for å diskutere interessante funn. Videre herfra gikk jeg gjennom hvert intervju og noterte ned stikkord under de ulike temaene og hvordan intervjuene kunne kodes i oversiktstabellen. Underveis i analysearbeidet satte jeg inn en ekstra kolonne i tabellen som jeg kalte sitat. Samtidig som jeg gikk gjennom intervjuene kopierte jeg interessante sitat inn i tabellen. Analysearbeidet ble dermed en god, systematisk oversikt. Det førte til at resultat - og diskusjonsdelen også ble enklere å utarbeide.

4.4 Forskerrollen

Forskeren har en vesentlig rolle, spesielt innenfor kvalitativ forskning. Det kan forklares med at forskeren kommer nært på utvalget som skal forskes på. For eksempel når forskeren er med i feltet å gjennomfører deltagende observasjon eller i et intervju. Det dannes en relasjon mellom forskeren og intervjupersonen som konstrueres i møte med hverandre. Det er dermed viktig at forskeren har reflektert over sin egen rolle og subjektivitet i forkant av prosjektet, spesielt før man samler inn datamaterialet. Bevissthet rundt egen rolleforståelse er nøkkelen til å gjennomføre gode undersøkelser i felt. Det stilles krav til at forskeren har gode evner til å gjennomføre datamaterialet uten å kunne påvirke utvalget i prosjektet (Thagaard, 2013).

Forskeren må ha hovedfokus på å lytte aktivt under intervjuet og tenke over hvilket signal en

sender gjennom kroppsspråket. Det er dermed viktig at forskeren har god kjennskap til intervjuguiden og har øvd på å formulere spørsmålene slik at man er godt forberedt i møte med intervjupersonene. Forskeren må unngå å stille ledende spørsmål eller dele sine personlige meninger i intervjuet. Det kan føre til at intervjupersonen responderer annerledes. Hovedintensjonen med intervjuet er å belyse intervjupersonenes perspektiver. For å klare det på en best mulig måte, må det også skapes en tillit mellom forsker og intervjuperson slik at intervjupersonen tør å uttrykke sine meninger, refleksjoner og kan svare ærlig. I intervjuet vil det være en balansegang på det å innhente informasjon fra intervjupersonen og samtidig forsøke å utfordre vedkommende til å tøyne noen grenser (Kvale & Brinkmann, 2009). Det må jeg som forsker jobbe aktivt med i spesielt temaet om sikkerhet. Her kan det tenkes at intervjupersonene opplever at de ikke mestrer sikkerheten på en god nok måte om de ikke klarer å besvare spørsmålene jeg stiller. Det kan føre til at de opplever situasjonen som utfordrende eller truende og vil svare kortere og åpne seg mindre opp. En god relasjon er nøkkelen til å gjennomføre gode intervjuer uten at intervjupersonene skal bli påvirket av forskeren (Thagaard, 2013).

4.5 Validitet og reliabilitet

4.5.1 Validitet

Validitet dreier seg om forskningens gyldighet. Hvor gyldig forskningen er, styres og påvirkes blant annet av forskeren selv. I kvalitativ forskning vil det være viktig at forskeren går forsiktig frem med sin egen forforståelse av fenomenet. Forforståelsen kan påvirke validiteten om forskeren farger forskningen med vekt ut i fra hans eller hennes tanker om fenomenet. For å styrke validiteten kan forskeren være kritisk gjennom analyseprosessen, samt reflektere kritisk over egne tolkninger. Som forsker har jeg erfaringer fra selve feltet og har dannet meg egne tanker omkring temaet. Det er en fordel og det er naturlig siden jeg er nysgjerrig på temaet. Samtidig er det viktig at min forforståelse fremkommer eksempelvis i

intervjusituasjon, da jeg kan påvirke hva intervjupersonen selv tenker om fenomenet. En annen side ved validitet, er overførbarhet, som handler om i hvor stor grad forskningen er gyldig og overførbar, og kan brukes til andre forskningskontekster (Thagaard, 2013).

4.5.2 Reliabilitet

Reliabilitet handler om hvor pålitelig forskningen er. Det er særdeles vesentlig innenfor kvantitativ forskning, da det er helt sentralt om resultatene kan sammenlignes og utføres eksempelvis av en annen forsker. Innenfor kvalitativ metode kan det være utfordrende å sikre reliabilitet. Det bunner ut i at fortolkning er et sentralt element i forskningen. Thagaard (2013) hevder derfor at det ikke har like stor relevans innenfor den kvalitative forskningen. Det er likevel relevant at forskningen som har blitt gjennomført har blitt utført på en overbevisende og god, tillitsvekkende måte (ibid). Som forsker kan jeg styrke reliabiliteten ved at jeg tar opp intervjuet på tape og transkriberer hvert ord fra intervjuet, da det bidrar til eksakte data. Ved å velge intervjupersoner jeg selv ikke har relasjoner til, kan også styrke reliabiliteten ved at det kan skapes større åpenhet i intervjuene og funnene.

4.6 Ethiske refleksjoner

Forskeren må forholde seg til flere etiske prinsipper innenfor den vitenskapelige virksomheten. For at en forskningsstudie skal gjennomføres må det alltid meldes til personvernombudet. Ombudet har i oppgave å ivareta deltakernes personvern gjennom forskningsprosessen. Om et prosjekt har som formål å finne kunnskap om sykdom og helse, må det søkes om godkjenning hos den Regionale forskningsetiske komite (REK). Mitt prosjekt faller ikke inn under den kategorien. Som student ved en seksjonen kultur og samfunn tilhører jeg Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) sitt personvernombud. Jeg meldte dermed prosjektet til NSD.

NSD vil sørge for at prosjektet ivaretar personvern på en god måte. For å søke personvernombudet måtte jeg legge ved prosjektbeskrivelse, intervjuguide, informasjonsskriv til intervjupersoner, samt samtykkeerklæringen. Jeg fikk prosjektet godkjent uten noen revideringer i midten av høsten 2018. I de første mailutvekslingene med intervjupersonene lå både informasjonsskriv og samtykkeerklæringen med, slik at de var klar over retningslinjene på forhånd. I forkant av intervjuene sørget jeg for at samtykkeerklæringen var forstått og videre ble signert.

I tillegg til samtykkeerklæring og hva slags konsekvenser deltakelse ved prosjektet innebærer, trekker Kvale & Brinkmann (2009) frem viktigheten av konfidensialitet. Et viktig krav er at intervjupersonene ikke skal kunne identifiseres i prosjektet. I prosjektet ble intervjupersonene fra starten av anonymisert. Jeg ga kvinnene fiktive navn umiddelbart etter at intervjuene var gjennomført og lærte meg raskt å vite hvem som var opprinnelig hvem. På den måten hindrer jeg at intervjupersonene skal bli gjenkjent i funnene som fremkommer (ibid).

Som tidligere nevnt er forskerrollen en viktig del av de etiske refleksjonene. Etikken dreier seg ikke bare om de formelle retningslinjene. Det er viktig å ivareta nærheten og interaksjonen som oppstår mellom forsker og intervjuperson på en god måte. Gjennom hele prosjektet er det viktig å opptre på en profesjonell måte og behandle intervjupersonene med respekt (Thagaard, 2013).

5.0 Resultater og diskusjon

I dette kapitlet vil jeg presentere og diskutere resultater fra datainnsamlingen. Kapitlet er inndelt i delkapitler etter hovedtema fra intervjuguiden: møte med aktiviteten, skikjøring, treningsform, bestige fjelltopper, friluftsliv og naturopplevelse, sikkerhet, image og sosiale medier. Innledningsvis vil jeg gjøre rede for intervjupersonenes bakgrunn og hvordan de begynte med randonee.

5.1 Intervjupersonenes bakgrunn

For å undersøke hvordan intervjupersonene oppdaget randonee og hvorfor de begynte med aktiviteten, kan det være relevant å se på hvilken bakgrunn de har. Det kan være et nyttig bakteppe hvor man kan se hvordan intervjupersonene posisjonerer seg i det sosiale rom. Jeg vil gjøre rede for hvilken utdanning og jobb de har, deres tidligere erfaring med skiaktivitet og deres første møte med randonee.

5.1.1 Utdanning og yrke

Alle intervjupersonene har bakgrunn fra høyere utdanning. Den ene intervjupersonen har ikke fullført utdanningen sin. Hun jobber i en sportsbutikk og skal ta opp igjen studiene innen ledelse til høsten. En annen er nåværende student innenfor fysioterapi. En av intervjupersonene er utdannet ergoterapeut, men har nylig blitt tildelt en lederposisjon i en sportsbutikk. De tre andre intervjupersonene er utdannet og arbeider som arkitekt, eiendomsutvikler eller sykepleier. Det er interessant at to av kvinnene arbeider i en sportsbutikk. Det kan selvsagt være en tilfeldighet, men det kan også tenkes at det er naturlig siden sport og friluftsliv er deres interesse. Å jobbe i sportsbutikk kan også gi tilgang til billigere utstyr, noe som er en fordel da randonee er en relativt dyr aktivitet. Intervjupersonene med yrker som arkitekt og eiendomsutvikler vil i følge det sosiale rommet, posisjoneres - og

verdsettes bedre enn for eksempel sykepleieren, hvis man tar utdanningslengde og/eller antatt inntjening i betraktning. Om aktøren ikke gjennomfører høyere utdanning vil man i følge Bourdieu ha en lavere samlet kapital (Bourdieu, 1995).

Siden randonee er en aktivitet som krever mye dyrt utstyr, er det relevant å snakke om økonomi. Bourdieu (1995) beskriver den økonomiske kapitalen som den mest regjerende kapitaltypen, da det handler om hvor mye og hvor store økonomiske ressurser aktøren besitter. I intervjuet spurte jeg intervjupersonene om hva de tenkte om at økonomi kan være en barriere for å drive med randonee. To av intervjupersonene hevdet at man bør ha en bra jobb med god årslønn for å drive med aktiviteten. Videre forklarte den ene at det dreier seg om mye mer enn bare utstyret. I tillegg må man bruke penger på transport og overnatting når man skal på topptur. Totalpakken blir dermed større og man må planlegge for å kunne reise på topptur. De fire andre intervjupersonene påpekte at aktiviteten er kostbar, men i dagens samfunn hvor det er greit å kjøpe brukt utstyr, vil “alle” kunne begynne med det, om man ønsker. Ut i fra svarene er det dermed ikke gitt at man trenger å ha en godt betalt jobb for å drive med randonee. Allikevel vil det for noen kreve ekstra planlegging og sparing om man skal transportere seg rundt i fjellet og overnatte en helg i måneden gjennom topptursesongen.

5.1.2 Bakgrunn fra skiaktivitet

En fellesnevner for intervjupersonene er at alle har en tilknytning til vinteraktivitet. Alle har kjørt alpint eller gått langrenn fra de var yngre. Flere har også konkurrert innenfor disse grenene på et lavere nivå. I hvor stor grad vinteraktivitetene har vært viktig for den enkelte, varierer blant intervjupersonene. For noen har det vært helt essensielt gjennom barndomsårene, for andre har man drevet med ski i tillegg til eksempelvis ballspill. Tre av intervjupersonene har gjennom oppveksten hatt jevnlig turer med fjellski og utøvet vinterfriluftsliv med overnatting ute, og noe mer avansert friluftsliv. Alle påpekte at miljøet

og oppveksten har hatt stor betydning for at de har drevet med ulike former for skiaktiviteter. Det er nærmeste familie som først introduserte dem for vinteraktiviteter, og som har bidratt i opplæring til de ulike aktivitetene. Fem av intervjupersonene kommer fra steder hvor det er bra snøforhold og hvor skiaktiviteter er en sentral del av lokalmiljøet. Det er tydelig at intervjupersonene har bred erfaring fra ski og vinteraktiviteter. Gjennom deres primær - og sekundærsosialisering har de fått stimuli fra familie og lokalmiljø som har bidratt til en interesse for vinteraktivitet. Det er tydelig at dette er en stor del av intervjupersonenes habitus.

5.1.2. Første møte med aktiviteten

Intervjupersonene har oppdaget randonee på ulike måter. De to eldste kvinnene som har utøvet randonee i syv og ti år, begynte opprinnelig med alpint og telemarkskjøring. Den ene begynte tidlig med å gå på topptur med telemarksutstyr, den andre gikk noen mindre topper med fjellski. Etterhvert byttet begge intervjupersonene til randonee. Det var flere som begynte å gå på topptur, randoneeutstyret var blitt vesentlig lettere og det var bedre kjøreski. De tre andre intervjupersonene begynte med randonee for tre-fire år siden, da de oppdaget aktiviteten gjennom sosiale medier og bekjente. I følge dem ble aktiviteten populær på denne tiden, og de så at flere la ut bilder fra toppturer. I tråd med dette, begynte flere av vennene deres å utøve aktiviteten og da ble de også “bitt av basillen” som flere av dem sier. To av dem ble “hektet” på miljøet av deres daværende kjærester. I følge en av dem antydes det at det foregikk en rask utvikling i aktiviteten, slik dette sitatet tyder på:

Det var vi som liksom startet reisen, min kjæreste og jeg, i 2011. Da var vi ganske ensomme synes jeg. Folk hadde ikke utstyr og folk visste ikke helt hva det var. Og så i 2013 så var det flere som ble med.

Sitatet tyder på at det foregikk mye i miljøet på to år. Intervjupersonen opplever at hun og

kjæresten “startet reisen” i 2011. Det kan tolkes som at hun opplever at de også startet selve aktiviteten. Det er interessant at hun sier dette, da frikjøring har vært en aktivitet som har eksistert lenge før 2011. Det kan likevel være at intervjupersonen opplever at hun har vært med på å skape en randoneetrend i 2011.

Det er tydelig at alle jeg har intervjuet har hatt et “naturlig” møte med randonee, da alle har hatt en tett kobling til vinteraktivitet fra før av. Deres habitus som ligger til grunn, kan være en forklaring på hvorfor de har begynt med randonee. Alle påpeker at de var avhengig av et nettverk som kunne introdusere dem for aktiviteten, da det ikke var naturlig å teste ut topptur-konseptet alene. Det begrunnes blant annet med sikkerhetsaspektet, samt at det sosiale aspektet fremkommer som en viktig årsak til å ferdes på topptur. Aktørens sosiale kapital kan fortelle noe om aktørens nettverk og omgangskretser. Det er også viktig for å oppleve en tilhørighet i et miljø (Wilken, 2008). Det tyder på at det sosiale fellesskapet vektlegges i utøvelsen av randonee, da intervjupersonene finner et nettverk og fellesskap i aktiviteten.

5.2 Hvorfor randonee?

Det finnes flere grunner til at kvinnene bedriver randonee og synes at toppturkonseptet er fengende. Fra resultatene fremkom det ulike temaer som jeg skal presentere og diskutere videre i dette kapittelet: Skikjøring, en fin treningsform, viktigheten av å nå toppen, friluftsliv og naturopplevelsen, sikkerhetsperspektivet, aktivitetens image og sosiale medier.

5.2.1 Skikjøring

I utvalget er det to av intervjupersonene som har en stor lidenskap for å kjøre på ski. For dem er det ingen tvil om at dette er det viktigste motivet for å drive med randonee. De bruker enhver anledning til å lete etter “god” snø. Om det er gode snøforhold i skogen, men dårlig over tregrensa, går de heller flere “laps” (turer opp og ned) i skogen enn å bevege seg videre

oppover i fjellet. En av dem forteller om gode skiopplevelser med stort engasjement, og det er tydelig at skikjøring er en indre motivasjon:

Du kjenner virkelig at du lever og du blir høy på livet hvis det er veldig bra føre eller skikjøring. Hvis du har sett på kartet og det er veldig dårlig føre egentlig, alle sier at det er drittføre, og så studerer du kartet og du tror det kan ligge bra snø der, og så er det det, så synes jeg det er så moro.

Ut i fra sitatet kan det tolkes som at skikjøringen gir en lykkefølelse. Hun opplever å bli “høy på livet” og opplever skikjøringen som høyst moro. Videre fortalte hun at det er ekstra givende når hun har blitt fortalt at snøforholdene er dårlige, men så greier hun selv å lete seg frem til god snø. Det kan tolkes som at det bidrar til en god mestringsfølelse. Det forteller også noe om intervjupersonens kunnskap om kart, terreng og snøforhold. I følge Bourdieu sitt begrep om kulturell kapital, kan eksempelet gjenspeile kunnskapen som aktøren har på feltet (Wilken, 2008). Ved at intervjupersonen kan anvende kart, studere helninger og finne gode snøforhold, er det et uttrykk for hennes kulturelle kapital. Det vil være varierende grad av kompetanse på feltet, og enkelte aktører vil ha mer kunnskap, og dermed større kulturell kapital enn andre. Den totale samlede kapitalen vil kunne bidra til å posisjonere seg bedre på feltet (Wilken, 2008). I dette tilfelle blir randoneefeltet et sosialt felt, hvor det gjelder å oppnå så mye feltspesifikk kapital som mulig. På den måten kan man i større grad bli verdsatt i randoneemiljøet.

Et annet aspekt intervjupersonene trekker frem, er utfordringen og mestringsfølelsen ved å kunne gjennomføre god skikjøring i variert terreng. De kjører ofte bratt, gjerne godt over 30 grader (grensen for helning for snøskred). De forteller at randonee er en aktivitet som bryter opp hverdagen med litt “action”. Ën snakker om viktigheten av å teste grenser, slik at man kan bli bedre og utvikle seg:

Jeg må gå bratt og det skal være slik at du nesten blir redd. Så det må være litt ekstremt. Jeg har aldri vært redd, men du får litt sånn “herregud her er det bratt” og så må du lære deg den teknikken for å snu rundt og slik.

Sitatet skildrer viktigheten av å flytte grenser og utvikle seg. Det å utfordre seg selv i skikjøringen, gå bratt og kjøre ekstremt, kan bidra til en økt mestringsfølelse hos intervjupersonene. Om en ser til undersøkelsen til Odden & Bischoff (2002) viser resultatene at frikjørerne verdsetter det å oppleve fart og spenning, mestre utfordrende situasjoner og utvikling av egne ferdigheter. Selv om denne undersøkelsen er utført en god del år tilbake i tid, er det klare likhetstrekk i at enkelte intervjupersoner foretrekker utfordringer i utøvelsen av randonee. Dette samsvarer fint med det Tordsson (2003) trakk frem i sin doktorgrad: å utfordre seg i naturen er viktig. Det kan bidra til å stimulere individet, da naturen har en rekke utfordringer å by på. I utøvelsen av randonee kan flere utfordringer dukke opp: det å traversere oppover i bratte fjellsider på hardt underlag, vurdere snøforhold og skred, mestre å kjøre nedover i bratte renner eller klare å bevege seg langs eggen på fjellet med stegjern og isøks. Eksempelene er selvsagt utfordringer for de som har utøvet randonee lenge og som har bygd opp god kompetanse. For enkelte kan det å gå oppover med tyngre utstyr eller å mestre “kick turn-teknikken” (en vende-teknikk i bratte helninger på vei oppover når du må snu) når du skal traversere, være store nok utfordringer. Det er derfor naturen er en fin kilde til utfordring og mestring, da alle kan finne aktiviteter tilpasset sitt nivå.

Mestring og utvikling av skikjøring kan relateres til fysisk kapital, som kan forklares med kroppslige og fysiske prestasjoner (Bourdieu, 1978). Randonee dreier seg om å ha fysisk kapasitet til å gå lange, bratte fjellsider. Det handler også om å kjøre teknisk bra på ski, selv etter en lang tur med feller i motbakke. Slik de to intervjupersonene beskriver i intervjuene, er det rimelig å anta at de besitter en høy grad av fysisk kapital. Det forsterkes også i sitatet over,

da det forteller om aktørens ønske om å utøve topptur med høy vanskelighetsgrad. Likevel er det viktig å påpeke at helningsgraden på fjellsiden er relativ for den enkelte intervjuperson. Underveis i intervjuene har intervjupersonene skildret bratthet i form av grader.

Jeg synes det er litt vanskeligere å forstå de som går på topptur for å bare gå oppover, for jeg har noen venninner som ikke liker å kjøre ned og det synes jeg er vanskeligere å skjønne. Fordi det er ikke så moro å gå oppover den bakken.

Sitatet er hentet fra en av de to intervjupersonene som har skikjøring som sitt viktigste motiv. For henne er det vanskelig å forstå at noen ikke liker nedkjøringen. På lignende vis forbauses hun over at hun møter flere i fjellet som gruer seg til nedkjøringen og som trives best med å gå oppover på feller. Det er kanskje ikke så merkelig at hun synes det, da hun selv primært oppsøker nedkjøringen og ikke synes det er så moro å gå i motbakke.

Fire av de andre intervjupersonene er ikke så opptatt av god skikjøring. Det er andre årsaker som er avgjørende for at de har valgt topptur og randonee. Den ene forteller at skikjøringen kun er en bonus, men ikke hovedårsaken til at hun driver med randonee. En annen sier: “Så lenge jeg er på tur så er jeg glad”. Intervjupersonen forteller videre at det er selve oppholdet i naturen som betyr noe, og da er randonee en fin aktivitet som kan bidra til at man kommer seg fra A til B i fjellet. Det er interessant at en aktivitet som stammer fra telemarkskjøring, en aktivitet som i hovedsak handler om skikjøring, kan ha andre avgjørende motiv for enkelte av kvinnene.

5.2.2 En god treningsform

Et tema som fremkom automatisk i intervjuene, var det fysiske aspektet ved aktiviteten. Alle intervjupersonene trakk frem at den fysiske påkjennelsen er viktig, eller at det er en bonus med å drive med randonee. En av dem uttrykte seg slik når jeg spurte om hvorfor hun

likte randonee: “Jeg liker når det er tungt, når man får syre og må gispe etter luft. Jeg elsker den følelsen”. Intervjupersonene trakk frem det å “bruke kroppen”, “det er digg å hige etter pusten” og at det er “deilig å bli sliten”, som viktige aspekter ved utøvelse av randonee. Den ene fortalte at det er ekstra deilig å komme opp på toppen når man har svettet, brukt kroppen og jobbet for det.

I følge Tordsson (2005) er det fysiske aspektet en naturlig del av friluftslivet: “*Friluftslivet er knyttet til oppfatninger om hvordan en riktig nordmann bør være; det er i motbakker det går oppover og at en må yte før en kan nyte*” (s. 162). Uttrykkene Tordsson (2005) viser til ser man hyppig i ulike medier, for eksempel DNT sitt medlemsblad, eller som kommentar til et bilde som er lagt ut i sosiale medier. Man kan dermed se på det å komme seg på toppen, eller å få en fin nedkjøring, som en bonus for strevet.

Det var få av intervjupersonene som trakk fram at de trener for å kjøre bedre teknisk på ski. Kun de to ivrigste skikjørerne trakk fram dette. De fortalte at de legger opp til spesifikk trening utenom randonee sesongen og bruker “off season”, altså når det ikke er skiføre, til å trene mot skisesongen. Da legges det vekt på styrkeøvelser og utholdenhetstrening som kan bidra til å mestre topptursesongen på en bedre måte:

Det er mer slik at jeg trener i forkant slik at turen ikke skal bli helt jævlig. Det er et viktig mål med treninga, at jeg kan stå på ski, egentlig. For før var det slik, kroppen og... at du skulle bli sånn og sånn, men nå er det faktisk for å fungere på ski.

Det er interessant at intervjupersonens treningsfokus har endret seg. Før hun begynte med randonee var hun mer opptatt av utseende, men nå tyder det på at fokuset har endret seg til hva som er mest optimalt for skikjøringen. Den fysiske kapitalen kan være et instrumentelt aspekt, for eksempel at man trener for å se bra trent ut. Det kan også være et funksjonelt

aspekt, for eksempel å trene mot noe som har mer nytteverdi. I den anledning kan det være interessant å trekke inn annen forskning på temaet, for eksempel Norsk monitor som har utført en spørreundersøkelse hvor man spør etter motiver for å drive fysisk aktivitet og trening. Statistikken tilsier at motivet “instrumentell selvrealisering”, som innebærer fokus på utseende og god selvtilit, scorer høyt i aldersgruppene 15-24 år og 25-39 år. Det eneste motivet som scorer høyere er “Livskvalitet/helse”. Det å oppleve glede og utfordring er vesentlig mindre viktig i disse aldersgruppene (Breivik, 2013). Intervjupersonen som har dreid treningsfokuset fra instrumentelt til funksjonelt, avviker dermed fra statistikken.

For å utøve randonee på en optimal måte er det gunstig å ha en god fysikk og kapasitet, slik at man mestrer å gå over lengre tid i motbakker. Selv om utstyret i senere tid har blitt lettere, er det likevel noen kilo å bære med seg oppover. Den ene intervjupersonen forteller at det er en god følelse å kjenne på at man utfordrer seg selv i motbakkene, og at det er en mestringsfølelse å nå toppen. En annen trekker frem et særdeles interessant aspekt:

“Oppover-turen er fint som en treningstur, akkurat som at det er digg å jogge i ny og ne liksom”. Måten hun omtaler turen oppover på ski kan tolkes som en slags egen sjargong på feltet, men det er litt overraskende at hun trekker paralleller til at det er “digg å jogge i ny og ne”.

Årsaken til at intervjupersonene kjøper dyrt utstyr til turene i fjellet, handler om mer enn at de skal bli bedre trent. Hvis det hadde vært det eneste motivet, er det rimelig å anta at man hadde tydd til enklere treningsformer. Det er ingen av intervjupersonene som forteller at det er den eneste grunnen til at de går på topptur, men flere påpeker at det er en viktig del. Om en løfter blikket utenfor randoneefeltet, har samfunnet generelt et stort fokus på trening og en sunn livsstil. Hvor og hva befolkningen liker å trene mest, har også endret seg med tiden. Friluftslivsaktiviteter og uorganisert trening/mosjon er de to største kategoriene blant ungdom og voksne. Det er tydelig at egenorganisert aktivitet har fått større oppslutning (Breivik,

2013). Selv om randonee ikke blir fremhevet som en egen aktivitet i undersøkelsen til Norsk monitor, kan aktiviteten ha flere fellestrekk med friluftslivet og uorganisert trening.

5.2.3 “Tikke topper”

Et begrep jeg la merke til under det ene intervjuet var “å tikke topper”. Det handler om å komme seg opp på en fjelltopp for å markere at du har nådd selve toppen. For eksempel ved å signere i en turbok eller fotografere et bilde. Det å komme seg hele veien til toppen, var et tema som gikk igjen i alle intervjuene.

En intervjuperson fortalte følgende: *“det er ofte snakk om det, må jeg egentlig på toppen for at man skal kalle det topptur?”* Intervjupersonen selv hadde ikke noe svar på sitt eget spørsmål, men hun påpekte at hun tror mange kan føle et slags “press” på å nå toppen. I følge sitatet kan det tyde på at det er ulike tolkninger av topptur-konseptet og hva som er normen innenfor aktiviteten. Om en ser tilbake til innledningen og selve randoneebegrepet, betyr randonee direkte oversatt: “å gå på tur”. Ut fra dette skal man kunne utøve randonee på den måten man foretrekker. Begrepet sier ingenting om at man skal nå en topp. Det kan dermed tolkes som at randoneebegrepet oppfattes forskjellig blant aktørene.

En forklaring på “presset” om å nå selve toppen kan være randoneefeltets essens og doxa, som handler om spilleregler og sosiale koder (Bourdieu, 1995). Om randoneefeltet har en etablert doxa hvor det er viktig å nå fjelltoppen, kan det tenkes at flere prioriterer å gå hele veien opp. Om man avviker fra feltets doxa, kan det for enkelte oppleves som at man bryter med aktivitetens norm eller det “flertallet” i aktiviteten gjør. I utgangspunktet er randonee en egenorganisert aktivitet som man skal kunne utøve slik man ønsker. Det er derfor interessant at enkelte stiller spørsmål om man “må” helt til toppen for å kunne si at man har vært på en topptur. Det kan fortelle noe om feltets egenverdi, tradisjoner og det etablerte doxa.

Så er det noen som er litt toppsammlere som liksom skal “tikke toppen”, så det er litt varierende litt i forhold til motivasjonen din på tur, at det er ulik grunn til at du går på tur i seg selv.

Sitatet er et godt eksempel på aktivitetens bredde. Intervjupersonen trakk frem aspektet som flere har nevnt: at det finnes flere topptur-entusiaster som har som mål å nå flest mulig topper. Det andre aspektet hun belyste var mer nyansert og hun forklarte på en god måte at det finnes ulik motivasjon for å bedrive randonee.

Fire av seks intervjupersoner fortalte at det er viktig å nå toppen når man er på topptur. De begrunnet det med at man får sett naturen og ulike steder i landet fra et “bedre utsiktspunkt”. Det å oppleve ulike naturmiljø er definitivt noe som stimulerer flere. Fjelltoppen omtales også som selve bonusen ved hele turen. Man sliter seg opp fjellsidene, kikker opp etter varden og gleder seg til å se utsikten på toppen. For enkelte er toppen selve målet med turen, da det skaper en utfordring, men også en mestringsfølelse. En av intervjupersonene fortalte eksempelvis at hun ikke går på topptur om man ikke kan se utsikten når man kommer på toppen. Intervjupersonen som har hovedfokus på selve skikjøringen, synes det er merkelig at “de fleste” går på topptur bare for å nå toppvarden. Når jeg spurte henne om hvorfor hun tror enkelte synes det er så viktig å komme på toppen svarte hun følgende:

Det har jo blitt veldig populært og veldig sånn, det har liksom blitt en ny trend, liksom. Det er veldig mange som har begynt med det og er slik.... de har mer fokus på det å komme seg på topper da, og liksom legger ut på facebook og slik. Jeg føler liksom ikke, jeg vet jo ikke hva folk tenker, men føler at det er mer for toppen sin del enn for naturopplevelsen, da.

Etter at intervjupersonene snakket om hva toppen betyr for utøvelsen av randonee, trakk flere

frem at “alle andre”, for eksempel venner eller de man møter på tur, er enda mer opptatt av å nå toppen enn dem selv. De fortalte at mange var opptatt av å nå toppen uansett vær og føre. Likevel får jeg inntrykk av at intervjupersonene er like engasjert på å nå toppen som turkameratene som de beskriver som “verre” enn dem selv. Det virker som om at enkelte ikke vil erkjenne at de er som “alle andre” og dermed fremkommer det en slags dobbelthet i svarene. Årsaken kan være at de ikke har reflektert så mye over temaet eller at de ikke ønsker å assosiere seg med dem som går på tur kun for å nå toppen.

Det å “tikke topper” kan dreie seg om viktigheten av å synliggjøre den fysiske kapitalen i større grad. Det kan være en forklarende faktor, da det å komme på toppen ofte krever en god del fysikk og kapasitet. Det å synliggjøre dette kan også bety at man ønsker anerkjennelse fra andre eller vise at man er i god fysisk form.

5.2.4 Friluftsliv og naturopplevelse

Gjennom analysen fremkom det en variasjon i hva den enkelte intervjuperson tenker om friluftsliv og naturopplevelse. Når det gjelder friluftsliv er det ulike oppfatninger av selve begrepet og hva som regnes som friluftsliv. Det er også ulike oppfatninger om hva naturopplevelse er og hvor mye den betyr for den enkelte.

Naturopplevelsen er veldig viktig. Hvis man skal gradere den så er den 10 av 10 . Den er veldig viktig. Det kan være noe som sitter i meg fra jeg var liten da, at jeg alltid ble dratt med ut av mamma og pappa. Vi har alltid hatt hytte på fjellet som vi er på veldig ofte, og jeg vet ikke, jeg får en slags indre ro når man er ute.

Sitatet er hentet fra en av intervjupersonene som utøver topptur fordi hun finner roen med aktiviteten, samt at naturen er en viktig arena hvor hun får energi. Gjennom oppveksten har friluftsliv blitt en del av hennes habitus. Familien har bidratt til å forme interessen for

friluftsliv og naturen, bl.a. at de har eid hytte gjennom hele oppveksten. I tillegg til denne intervjupersonen var det én annen som også snakket om viktigheten av å være i naturen, og som også hadde en sterk tilknytning til friluftsliv fra hun var yngre. Hun omtalte naturen som hennes andre hjem og var ofte ute i skogen for å bare slappe av, lage mat eller lese en bok.

De andre intervjupersonene trakk frem et annet aspekt ved naturopplevelsen. De snakket i større grad om hvor viktig det er å få avkobling fra hverdagen og byen. Flere nevnte at topptur og randonee bidrar til å samle overskudd, glemme stress og at det er sunt med et miljøskifte. Å reise fra byen og å være aktiv i fjellene er en fellesnevner for alle intervjupersonene. Likevel framkom det en tydelig forskjell på hva naturopplevelsen betydde for den enkelte. En dimensjon var selve naturopplevelsen og oppholdet i naturen. En annen dimensjon var avkoblingen arenaen kunne gi fra hverdagen. Dette er ikke overraskende om en skal se til Odden & Bischoff (2002) sin undersøkelse, som viser at naturopplevelse, stillhet og avbrekk fra hverdagen fremkommer som viktige motiv. Blant frikjørere var forandring fra daglige rutiner, få overskudd og å komme seg bort fra stress viktig motiv. I følge Tordsson (2010) har naturopplevelsen blitt mindre viktig i utøvelsen av friluftsliv. Det begrunner han med at ungdom og unge voksne er mer opptatt av en sportslig tilnærming i naturen, hvor selve aktiviteten er i fokus. Dermed blir naturopplevelsen nedprioritert for flere (ibid).

For å innlede temaet om naturopplevelse og friluftsliv stilte jeg intervjupersonene følgende spørsmål: Er randonee friluftsliv? Noen svarte raskt: *“Ja, definitivt”*, mens andre var mer tvilende: *“Oi, det har jeg aldri tenkt på. Det er vel det?”* Tre av intervjupersonene var relativt raske på å svare ja, mens tre andre var mer tvilende og måtte bruke tid på å besvare spørsmålet. Når jeg stilte videre spørsmål om hva slags friluftsliv de utøver fikk jeg særdeles ulike svar. En intervjuperson svarte: *“Nei, jeg går jo rundt Sognsvann og noen ganger tar jeg en bolle på Ullevålseter. Av og til tar jeg også hengekøya ut i naturen”*. For vedkommende

kan det tolkes som at turer i nærmiljøet er en del av friluftslivet for henne. Det er en stor kontrast til hva toppturkonseptet er.

En annen intervjuperson, som har utøvet randonee i ti år, hadde en helt annen vinkling på temaet. I følge henne ville ikke en kort topptur i nærmiljøet kategoriseres som friluftsliv. Sitatet er et fint eksempel på at det vil variere på hva hver enkelt legger i friluftslivbegrepet og i utøvelsen av randonee:

For meg er friluftsliv så innmari DNT-ladet og fjellski-lada. Det er ikke sikkert det er riktig, men jeg tenker at det er litt mer slik....hvis en bor i Sogndal og kjører en halvtime opp til Togga og går opp og ned så tenker jeg ikke at det er friluftsliv. Jeg tenker at om du bor i Leirdalen ei uke og går fra en basecamp med telt så er det mer innenfor friluftsliv.

I følge intervjupersonen er friluftsliv for henne noe helt annet en gåtur rundt Sognsvann. Det tyder på at friluftsliv i nærmiljøet, som hun eksemplifiserer i sitatet, ikke regnes som friluftsliv. For henne tolkes det som at man må kjøre et stykke unna og gjennomføre en tur som innebærer noe mer enn bare skikjøringen. For eksempel å bo i en basecamp ute over lengre tid. Videre fortalte hun at hun hadde fundert lenge på begrepet friluftsliv, spesielt etter at så mange begynte med randonee. Hun mener det å “drive med friluftsliv” har blitt populært og en trend, at det kan ha ført til at randonee har fått større tilstrømming de senere årene:

Jeg tror jeg ikke vil identifisere meg med de som skriver friluftsliv som hobby eller interesse, for jeg bare tenker at det ikke er meg i det hele tatt. Da får jeg slik DNT-samlet-busstur-følelse liksom, og det har jeg litt problem med.

I sitatet fortalte hun at hun ikke vil identifisere seg med andre som “skriver” at de har

friluftsliv som interesse. Det kan tolkes som at hun ikke er så begeistret for den “nye” tilstrømmingen som friluftsliv og DNT har fått, da hun virker noe skeptisk til den “samlende” måten å bedrive friluftsliv på. Hun fortalte videre i intervjuet at friluftsliv generelt har fått status, hvor det er flere som “plutselig” skal begynne å utøve friluftsliv, uten at de egentlig har noe kjennskap til det. Det kan tolkes som at hun ikke er begeistret for den nye tilstrømmingen til randoneeaktiviteten, da det synes å dra med seg mennesker med et annet fokus enn skikjøring og gleden ved å være i ekstrem natur.

I artikkelen til Odden & Bischoff (2002), som henvist til tidligere, hevder enkelte at frikjøring bidrar til å true - og utvanne friluftslivet, da det ikke har som hovedfokus å dyrke friluftslivstradisjonen. I artikkelen vises det til enkelte aktører på feltet som forsøker å tviholde på det som de mener er friluftslivets essens. Det kan assosieres med Bourdieus (1995) begrep om doxa: hva feltets verdier, normer og spilleregler dreier seg om. Ifølge intervjupersonene vil det variere hva som er friluftslivets essens og hva som bestemmer om det ene eller det andre er friluftsliv.

Det er tydelig at det er ulik oppfatning blant intervjupersonene av hva som er friluftsliv og hva den enkelte legger i begrepet. Det varierer i alt fra tur rundt Sognsvann til basecamp i Jotunheimen. Likevel mener alle at randonee er friluftsliv, selv om enkelte ikke hadde tenkt på det før de ble intervjuet. For noen er det selve utøvelsen av aktiviteten som motiverer, for andre er det naturopplevelsen og stillheten som betyr mest.

5.2.5 Sikkerhet på sidelinjen?

I forbindelse med topptur og randonee er sikkerheten en viktig del av aktiviteten, da det innebærer risiko. Sikkerhet inneholder flere aspekter som for eksempel vurdering av snø, skredforhold, været, helningsgrad etc. Det tilbys en rekke sikkerhetskurs, blant annet gjennom organisasjonen DNT, Fri Flyt og andre private aktører. Hvor mye intervjupersonene kan om

sikkerhet og hvordan de ivaretar den på tur, kan også fortelle noe om hva kvinnene vektlegger i utøvelsen av randonee.

Som en introduksjon til temaet sikkerhet startet jeg med å spørre om hva intervjupersonen har på seg av klær og utstyr på tur. Alle snakket om relevant utstyr som de benyttet seg av, for eksempel skredutstyr, kart og førstehjelpsutstyr. Det var kun én som ikke nevnte skredutstyr. Hun fikk et oppfølgingsspørsmål der hun fortalte at hun har med seg “bipern og hakkeren” (skredsøker og søkestang) på tur. Videre spurte jeg om hun er kjent med disse verktøyene. Hun responderte med at hun visste hvordan “bipern” slås på, men at hun ikke har forsøkt å søke etter noen eller har testet “hakkeren”. Det er ikke gitt at vedkommende mangler kompetanse selv om hun benytter andre navn på verktøyene. Likevel er det tankevekkende at hun ikke har testet skredsøkeren i søker-modus, eller har forsøkt å teste søkestangen da hun har utøvet topptur i flere år.

Tolkningen fra analysene tilsier at to av intervjupersonene kan relativt lite om sikkerhet. Det kommer blant annet til uttrykk ved at de ikke vet om grensen for skredterreng (30 grader). Den ene fortalte at hun “ser etter snøskred underveis” på turen, og tar avgjørelser som det kommer på selve turen. En annen fortalte: *“Jeg aner ikke hvor bratt jeg har kjørt. Jeg er ikke så god på sånn grade-greie”*. Ingen av dem har forsøkt å grave en snøprofil eller gir uttrykk for at de har kunnskap om snøforhold. Begge gav korte svar, og gikk ikke i dybden på spørsmålene som ble stilt. Avslutningsvis fikk de spørsmål om de føler seg trygge når de er på topptur, der de svarte at de opplever å ha kontroll og føler seg trygge. De begrunnet tryggheten med at de alltid er på tur med kompetente folk i turfølget og at de støtter seg på andres vurderinger og avgjørelser.

Kunnskapen aktøren besitter vil komme til uttrykk gjennom den kulturelle kapitalen, som kommer til uttrykk blant annet gjennom hvordan man snakker, ter seg og vaner man har

(Wilken, 2008). Måten de to nevnte intervjupersonene uttrykker seg om sikkerhet, tilsier at de har noen kunnskapshull. Om man hadde vært ny på feltet hadde det vært mer naturlig at deres kulturelle kapital var “noe lavere”, men begge har utøvet randonee i minst to år og oppsøker topper som er å betrakte for viderekomne. Det kan tenkes at de har støttet seg på den kollektive kapitalen i for stor grad, da de har reist på tur med kyndige folk og selv nedprioritert å tilegne seg kunnskap.

To av de andre intervjupersonene uttrykker en middels kompetanse på feltet. De besitter en del relevant kunnskap om sikkerhet, men uttrykker samtidig at de burde oppsøke kurs for å bli tryggere. Intervjupersonene benytter seg av blant annet ulike tur-apper før de skal på tur. “Regobs” er en app som viser hvor mange grader helning bratt det er i fjellsiden du skal gå. ”Varsom” er en annen app som viser skredfaren i området du skal oppsøke. Intervjupersonene undersøker alltid været og skredvarselet, samt at de har god kjennskap til skredutstyret sitt. De nevner snøprofil, men kunne ikke utdype videre prosedyrer for skred da jeg spurte. Likevel trekker de frem faktorer som tyder på at de har en viss kunnskap om dette.

Det er jo flere ganger vi har gått i tåke, det har blåst, det har bare vært helt forferdelig, hvor vi fortsetter å gå oppover, hvor jeg har følt at jeg har ikke følt meg helt trygg på det, så det er litt det der med.. hvordan skal man vurdere det underveis, det er veldig vanskelig. Fordi hvis jeg er en av 15 som ikke føler at jeg er trygg, jeg blir jo med, jeg sier jo sjeldent nei, så jeg kan gå ofte å være redd for at det skal gå et skred.

Sitatet viser på flere måter at hun kan føle seg utrygg på tur, men sier at hun velger å fortsette selv om hun er redd for at det skal gå et skred. Det kan tolkes som at hun opplever et slags press, da hun ikke alltid velger å si fra til turfølget. Det kan ha sammenheng med at man ønsker å uttrykke overfor de andre at man har “guts nok” eller at hun ønsker å være med.

Videre fortalte hun: ”Og så er det først når man sier at man er redd, så er det ofte flere som sier at de er det”. Det tolkes som at når hun enkelte ganger sier i fra at hun er redd, så er det også flere i turfølget som er det. Det er dermed interessant at hun velger å støtte seg til den kollektive gruppa, da det ikke er gitt at de andre i turfølge føler seg trygge.

Tolkningen min etter intervjuene er at det er de to kvinnene som verdsetter og prioriterer skikjøringen høyest, som har mest kompetanse om sikkerhet. Det kan tenkes at det har en sammenheng med at de er opptatt av å kjøre brattere og å finne bra snø. Da vil det stilles større krav til kunnskap på feltet. Begge intervjupersonene har kurs innenfor skred og sikkerhet. De har også som rutine at de graver ned skredsøkeren, tester utstyret og går gjennom sikkerhetsrutiner grundig før hver topptursesong. I intervjuet trenger jeg ikke å stille oppfølgingsspørsmål, da de har mye på hjertet om hvordan de utøver sikkerheten. De er blant annet opptatt av å grave snøprofiler hyppig slik at de kan lese snøforholdene. De har alltid med seg kart og vet hvor de er til enhver tid i tilfelle det skulle oppstå en ulykke. Det er tydelig at de besitter høy grad av kulturell kapital på feltet. Hun krever også tilsvarende kunnskap av de andre hun skal på tur med, slik at hun kan føle seg trygg:

Jeg har vært i en del miljø og har sett hva som kan skje, og hendelser som kunne ha utbredt seg til katastrofale hendelser. Så i vår gjeng har man ikke lov å være med om man ikke vet til dels hvordan man håndterer det. Ekstra batterier og alt man kan tenke seg.

Hun fortalte at hun har vært på tur hvor turfølget har vært nære ved å skade seg, eller bli tatt av skred. Hun er derfor ekstra nøye på at hennes turgruppe kan prosedyrene for sikkerhet, og videre sier at hun har måttet si nei til enkelte som har villet være med på tur, da de ikke kan nok om sikkerhet. Det begrunnet hun med at alle må vite hva som skjer om man er uheldig og blir tatt av et skred. Hun sa også selv at flere opplever hennes turgruppe som svært

konservative. Hun tror det kommer av at de ikke har nok erfaring og kunnskap om hva som kan skje:

Jeg har en venninne som kjøpte skipakke nå, og hun bare: må jeg virkelig ha skredutstyr? og så sier jeg: Men jeg går da for faen ikke på topptur med deg om du ikke har det. Du setter da meg i en jævlig situasjon om jeg ikke kan redde deg, eller deg selv om du ikke kan redde meg.

Som intervjupersonen påpeker, kan man sette hverandre i en dårlig situasjon om det skulle ha gått et skred. Det er interessant og urovekkende at enkelte nykommere i feltet vil utøve randonee uten å benytte seg av skredutstyret. Det kan tyde på at kunnskapen om feltet ikke er bra nok. På en annen side må man begynne et sted for å tilegne seg kunnskap, men i følge intervjupersonen vil flere være med på hennes turer uten skredutstyr, og det er turer med for høy vanskelighetsgrad.

I tråd med sikkerhet, er det interessant å undersøke om kvinner er mindre opptatt av sikkerhet enn menn. Det ble dermed et spørsmål som alle intervjupersonene fikk i intervjuet. Alle påpekte at menn er mindre konservative og tar mer sjanser enn kvinner. Likevel hevdet fire av intervjupersonene at menn besitter mer kunnskap enn kvinnene på feltet: *“Jeg føler jo egentlig at de gutta leser litt mer, setter seg mer inn i ting enn det vi kanskje gjør”*. Flere påpekte at menn ofte leser seg opp på kart, kan mer tekniske ting og at de generelt føler seg mer trygge med menn på tur. De poengterte at kvinner generelt støtter seg på menn, og at dette fører til mindre kunnskapsutvikling blant kvinnene. To av de andre intervjupersonene hevdet at kvinner kan mer enn menn, samtidig som kvinner er mer konservative og kloke i valgene. De påpekte at kvinner kan mer enn de gir uttrykk for og bruker mer tid på sikkerhet. Intervjupersonene hevdet at menn ofte blir tatt i skred, er “gærne” og mindre konsekvent i valg som taes.

En som er enig i kvinnenes utsagn om at menn er mer “gærne”, er Audun Hetland, stipendiat innenfor ekstremidrett ved Universitetet i Tromsø. Han begrunner det med at menn har en “kulturell greie”, hvor man tøffer seg for hverandre innad i miljøet. Han tror at flere kvinner i toppturnmiljøet kan være positivt, da de tar klokere valg og kan bidra til et sikrere miljø (Strøm, 2015). I en artikkel i magasinet Fri Flyt snakker også Hetland om at kvinnene har en lavere terskel for å si fra at man er redd. Det begrunner han med at kvinnene har en kultur hvor det er sosialt akseptert å være mer redd enn menn. Han tror dette er årsaken til at det er få kvinner som blir tatt i skred (Meirik, 2019). På en annen side trekker Rinehart (2003) frem frikjøring som en ekstrem - og maskulin aktivitet, da det innebærer risiko og håndtering av sikkerhet. Det støttes av Bourdieu (2007) sin tankegang, da han hevder at enkelte egenskaper tillegges automatisk det maskuline, da det er etablerte forestillinger i samfunnet om kjønn og hvor det er en maskulin dominans. Det å håndtere for eksempel vurdering av snø, skredforhold og helningsgrad, er egenskaper som kan tenkes å være “typisk” maskulint.

Selv om randonee kan sees på som en maskulin aktivitet, er det likevel flest menn som blir utsatt for skredulykker enn kvinner (Strøm, 2015). Det kan tenkes at randoneefeltet bærer preg av en maskulin kultur hvor det er “guts” og risiko som bidrar til å forme aktiviteten. I dette prosjektet er det ingen klar enighet om at kvinnene anser seg selv som mer kompetente enn menn. Det er likevel en variasjon i kunnskap og utøvelse av sikkerhet blant intervjupersonene, og enkelte av dem støtter seg mer til menn enn kvinner. Den kulturelle kapitalen hos intervjupersonene kommer til uttrykk i varierende grad. Enkelte har tenkt nøye gjennom ulike sikkerhetsfaktorer og kjenner sine egne begrensninger. Andre har tatt aktiviteten noe for gitt og trenger et kunnskapsløft for å unngå å komme i uheldige situasjoner i fjellet.

5.2.6 Image og sosiale medier

Under dette temaet vil jeg gjøre rede for hva slags forhold intervjupersonene har til klær og utstyr, hvorfor det er viktig å ta seg bra ut på topptur, instagram som plattform og high camp som et kommersielt arrangement.

Som en introduksjon til temaet fikk intervjupersonene spørsmål om hva slags klær og utstyr de bruker på tur. Det viste seg at de bruker populære merker som er kjent for bra kvalitet, for eksempel Norrøna, Arcteryx og Dynafit. De fortalte at det er viktig å ha klær som er funksjonelle for topptur. Videre fortalte fire av dem at det er viktig å føle seg bra på tur, og at det bidrar til økt selvtillit å kjøre på ski i “freshe farger”. Intervjupersonene som verdsetter skikjøringen mest, fortalte at de ikke er så opptatt av at klærne skal se bra ut, men at det er kvaliteten som er viktigst. De anerkjente merkeklærne og utstyret kan være et uttrykk for kulturell kapital som bidrar til å fremstille aktøren som kunnskapsrik på feltet. Det kan tenkes at aktører med bra utstyr assosieres med aktører som har kompetanse på feltet. Det kan også uttrykkes gjennom den symbolske kapitalen, å bli anerkjent av andre på feltet ved å benytte anerkjente merker.

Det er jo en del av pakka tenker jeg, en del av det image og en del av hele greia. Man skal ikke si at det ikke er viktig, for det er det jo. Det koster jo kjempemye, så det har jo mye å si for folk, strengt tatt. Og det har mye å si for meg også, jeg går ikke å kjøper meg Norheimjakke.

Sitatet trekker frem at det har blitt viktig for flere i miljøet å bruke penger på klær og utstyr. Selv påpekte intervjupersonen at hun ikke velger å kjøpe seg Norheimjakke. Det begrunner hun videre ut i intervjuet med at det er av for dårlig kvalitet. Videre fortalte hun at hun observerer mange på feltet som i større grad er opptatt av å ta seg bra ut på tur, fremfor å vite

hva slags funksjoner utstyret har. Når hun og flere av intervjupersonene snakket om temaet, trakk de frem observasjoner fra andre som driver med randonee. Flere hevdet at “alle andre” er opptatt av å bygge et image på tur. Det interessante er at intervjupersonene selv bruker det “samme” utstyret og klærne. En forteller: *“Jeg tror jo at mange er interessert i hvordan man ser ut og at det er en viktig del av det.”* Her kan det tolkes en dobbelthet i utsagnene fra intervjupersonene. Det er interessant om det er fordi de ikke vil assosiere seg med “de andre” på feltet, eller om det er fordi de ikke vil erkjenne at de selv legger ned mye penger og tid på sitt eget utstyr.

Ved å benytte dyre klær kan det være en måte å uttrykke at man har god økonomisk kapital. I sitatet over påpekte intervjupersonen at hun ikke kjøper seg jakke fra Norheim. Norheim er et rimeligere merke med lavere prisnivå enn eksempelvis Dynafit og Norrøna. En forklaring kan være at hun mener at de dyrene jakkene har bedre kvalitet. En annen forklaring kan være at Norheimjakken vil synliggjøre at man ikke har helt kontroll på kodene i feltet, der man tenker at kostnaden har sammenheng med kvalitet.

Jeg jobber i en sportsbutikk og det er mange som kommer inn og sier: “Jeg skal ha den nye, gule buksa. Jeg skal ha denne rosa trøya, for jeg har sett det der og der”. De bryr seg ikke om hvilken funksjon de har og de kan godt vise frem et instagrabilde “Har du denne her?”, uten å vite hva det er for noe.

Intervjupersonen fortalte at hun er overrasket over flere som kommer inn i sportsbutikken og skal kjøpe nytt utstyr, uten å egentlig vite hva slags funksjoner det har. I følge henne har flere større fokus på utseende enn funksjonaliteten på klærne. Det begrunnet hun med at hun tror det har blitt viktig for flere i randoneemiljøet og få anerkjennelse av andre gjennom hvordan man ser ut på tur. Klærne får en slags symbolsk verdi, spesielt når det publiseres på sosiale medier, da andre aktører får lyst til å se “like” ut. Det kan tenkes at “nykommerne” i miljøet,

altså aktører som ikke har utøvet randonee i lang tid, er opptatt av å assosiere seg med de mer tøffere “insiderne” i feltet.

En av intervjupersonene som er mest opptatt av skikjøringen, hevdet at det er nykommerne i aktiviteten som er mest opptatt av å se bra ut. Hun begrunnet det med at de må føle at de lykkes på noe i feltet, da flere av nykommerne har en dårlig teknikk på ski og lite kunnskap om vinterfjellet. Hun fortalte at det kan være deres måte å oppleve at de blir verdsatt i miljøet. Det kan tolkes som at intervjupersonen opplever nykommerne som “wannabees” på feltet. Med det menes nykommere i miljøet som mistolker de sosiale kodene på feltet (Wheaton, 2000). Intervjupersonen fortalte i intervjuet at hun er glad for at flere kommer seg ut på tur, men er irritert over at de fleste som begynner med randonee er mest opptatt av å dyrke sitt eget image. Det at flere vil dyrke sitt eget “image” eller identitet, har blitt viktigere i dagens samfunn. I følge Tordsson (2005) er naturen og friluftslivet en arena hvor dyrkelse av seg selv står i fokus. Randonee kan være en krevende aktivitet hvor blant annet fysikk, kapasitet og kunnskap er viktig. For enkelte kan det være det Tordsson (2005) kaller for et livsprosjekt som står i fokus, hvor det er viktig å oppleve at man er en del av noe større, og få mestring og høste anerkjennelse fra andre.

I forlengelsen av anerkjennelse, var instagram et tema som var interessant i intervjuene. Alle intervjupersonene har en instagramkonto, men det benyttes i varierende grad. Fire av intervjupersonene bruker den relativt ofte og legger “alltid” ut bilde fra tur. De tar bilde av naturen, turfølget, seg selv og fra utsikten på toppen. De dokumenterer også underveis i “instagram-storien”, det vil si at de legger ut bilder og videoklipp direkte fra selve turen. To av intervjupersonene benytter instagramkontoen mindre. Den ene av dem, som verdsetter skikjøringen høyest, fortalte at hun ikke orker å bruke tid på det på turen. Den andre, som verdsetter naturopplevelsen mest, fortalte at hun aldri har vært opptatt av å dokumentere det hun gjør. Hun synes det er godt å bare være tilstede når hun er på tur, uten noen former for

distraksjon.

Når jeg stilte spørsmål om hvorfor de liker å publisere bilder fra tur, viste det seg at ingen av intervjupersonene har tenkt noe særlig over det. De fleste startet med å svare: *“Hmm, det vet jeg ikke”* eller *“Oi, det har jeg aldri egentlig tenkt over”*. De nevnte at det er hyggelig å ha minner i form av bilder og at det er gøy å fotografere. En av intervjupersonene sa: *“Jeg legger ut når jeg har vært på tur, men det er ikke slik for å få noe liksom... anerkjennelse, eller noe slik, det er bare fordi jeg vil dele hvor moro jeg har det da.”* Det er interessant at intervjupersonen valgte å presisere at hun ikke legger ut bilde for å få anerkjennelse. Ved at hun er opptatt av å vise andre at hun har det gøy, kan det også tolkes som en måte å få anerkjennelse på. Hva er intensjonen med å publisere bilder slik at andre skal se at man har det gøy på tur? Det kan sees på som en måte å synliggjøre at man er sunn, sprek og driver med en status-aktivitet. Instagram som plattform brukes ofte til å skissere glansbilder fra hverdagen. Det kan bidra til å lage forestillinger utad om hvordan et “perfekt” liv kan være.

Selv om intervjupersonene sa at de ikke legger ut bilder for å få anerkjennelse, mente de fleste av dem at “alle andre” er opptatt av det. Flere fortalte at mange er opptatt av å fremheve seg selv, gå med fargerike klær og at mange går på tur bare for å ta bilder. En sa: *“Jeg vet faktisk ikke hvorfor folk legger ut bilder. Det er vel for å få anerkjennelse og få liksom at folk skal se at du har vært på tur ja.”* Det tyder igjen på at flere av intervjupersonene ikke vil assosiere seg med “de andre” i feltet. Likevel tolker jeg det som at de er relativt like “de andre”. Intervjupersonene er selv opptatt av å ha bra utstyr og klær, samtidig som de liker å publisere bilder av seg selv på instagram. Det kan tenkes at de ikke vil erkjenne at de har sosiale medier som fokus når de er på topptur.

Flere av intervjupersonene trakk frem at kvinner publiserer flere bilder enn menn.

Begrunnelsen var at kvinner er mer opptatt av å dokumentere og vise overfor andre at de

mestrer noe. De påpekte at det gjaldt generelt av livet sitt og ikke bare når man var på topptur. Videre poengterte de at menn ikke vil bruke tiden sin på tur til å ta bilder, men heller konsentrere seg om andre viktige faktorer, eksempelvis å finne gode kjørelinjer for skikjøringen ned. Det kan også tenkes at menn er mindre opptatt av å synliggjøre sin symbolske kapital for andre utenfor feltet. Det kan tenkes at det er mer verdi i å tøffe seg for hverandre i guttegjengene, slik som Hetland beskrev (Strøm, 2015).

Gjennom intervjuene har jeg som tidligere nevnt tolket en slags dobbelthet i enkelte av svarene som har fremkommet. I tråd med denne “doppelthet analysen” jeg har foretatt meg, begynte to av intervjupersonene selv å reflektere over hvorfor de egentlig velger å publisere bilder:

Jeg vet fortsatt ikke hvorfor jeg synes det er så forbanna fett å legge ut bilder på instagram. For man blir jo glad når man får mange likes og alt det der. Det er så sykt, det er så “twisted”.

Sitatet over trekker frem to aspekter. Det ene dreier seg om at hun blir glad når hun får mange “likes” (At andre trykker liker på et bilde man publiserer). “Likes” kan være viktig for enkeltes anerkjennelse og bekreftelse. Intervjupersonen reflekterer også over at hun synes det er merkelig at man kan bli så glad for å få “likes”, men at det er bare slik det har blitt. Det kan tyde på at intervjupersonene har blitt dratt med på “sosiale medier-bølgen”, uten at de selv har reflektert - og tatt et aktivt valg knyttet til det.

Jeg tror det generelt er viktig for folk å vise at de er på tur. Det er en viktig del av det. Det er jo på en måte viktig for meg og, eller jeg husker når noen sa slik: “Hæ, kjører du på ski?” og så ble jeg litt slik: “Jeg har vært på ski hver fuckings helg i mange år” hadde jeg lyst til å si. Så skjønnte jeg bare, du har tydeligvis en oppfatning av folk ut i

fra hva de legger ut på instagram, og så er det jo akkurat som om du ikke har lagt det ut så har det ikke skjedd.

Sitatet er hentet fra intervjupersonen som verdsetter skikjøringen høyest. Hun fortalte at sosiale medier er en viktig del for mange som driver med randonee. Det tolkes som at intervjupersonen ser på seg selv som en “insider” i feltet, hvor hun er godt kjent med de sosiale kodene og normer som eksisterer. Det kan virke som hun er frustrert over de nye normene som etablerer seg fra de nye i aktiviteten. På den ene siden synes hun ikke noe om de, på den andre siden er det et mål for henne å bli bedre på dette. Hun ønsker at folk skal vite at hun er en av de fremste på feltet.

Underveis i sosiale medier-temaet fremkom det et todelt syn hos intervjupersonene. Det ene synspunktet dreide seg om at enkelte synes det er positivt at man publiserer bilder, siden det kan bidra til å få folk ut på tur. De fortalte at de selv oppdager nye, fine steder ved å følge andre “turjenter” på instagram. Det andre synspunktet dreide seg om at enkelte synes det er en negativ side ved sosiale medier. Flere fortalte at det kan føre til en større risiko i fjellet, da flere av “instagrammerne” ikke vet hva de begir seg ut på. Det at topptur blir glorifisert, siden Instagram “kun” viser solskinnsdager. Intervjupersonene trakk også frem at Instagram kan skape en høyere terskel for å begynne med randonee. Om man opplever at man må ha spesielle merkeklær, se “fresh” ut og hige etter å publisere bilder fra toppen, kan det oppleves for voldsomt for enkelte.

I tråd med image, er topptur-arrangementer blitt en arena hvor flere skal synliggjøre sitt image i miljøet, ifølge noen av intervjupersonene. “High camp” er et stort topptur-arrangement i regi av Fri Flyt. Det arrangeres både i Jotunheimen og på Sunnmøre. Arrangementet har blitt en møteplass for toppturentusiaster, og Fri Flyt kaller dette for den “originale toppturfestivalen”. Videre skriver arrangøren at det er festivalen for de som er glad i toppturer. Programmet

består av en rekke innslag. Det arrangeres kurs, foredrag, guidet toppturer og på kveldene er det “dunjakke-disko”. Festivalen har også en egen “sponsorgate”, hvor deltakerne kan teste forskjellig utstyr fra flere leverandører. High Camp er et kjent arrangement som har eksistert siden 2001 og som blir utsolgt på kort tid (Fri Flyt, 2019).

Intervjupersonene fikk spørsmål om de hadde vært - eller har hatt lyst til å delta på High camp. To av intervjupersonene er tydeligvis motstander av arrangementet, mens de fire andre er positive. Det er kun to av intervjupersonene som har vært deltaker på arrangementet. Den ene intervjupersonen som var deltaker, synes det var gøy å reise på High camp med en gjeng venninner, gå på foredrag og ta seg en fest. Intervjupersonene som ikke har vært der, fortalte at det hadde vært gøy å treffe nye mennesker som er glad i den samme aktiviteten og at man kan dra dit for å få mer kunnskap om randonee. Den sosiale kapitalen vektlegges for flere her, da man kan reise på et arrangement sammen med andre. Likevel er det enkelte som anser High Camp som et sted hvor man skal vise seg frem:

Det er liksom... hva skal jeg si, veldig kommersielt da, og det har blitt verre etter som at det har blitt veldig “hyppa” eller kult å stå på ski og være på rando. Det er veldig mye folk som kanskje er der for første gang, så jeg synes du må ta det for det det er. Det er kanskje blitt et litt slik “show off sted”.

Den ene intervjupersonen som verdsetter skikjøringen mest, er ikke særlig begeistret for arrangementet. Hun beskriver i sitatet at det har blitt et kommersielt arrangement med andre fokusområder enn det hun ønsker det skal være. Hun fortalte at hun var på High Camp to ganger for mange år siden og likte eventet, men så har det skjedd en endring i de senere årene. Hun hevder det kommer av at randonee har blitt en aktivitet som har fått status og har fått en annen utøvergruppe. Hun sier det er synd at det har blitt mindre fokus på gleden ved å kjøre på ski, gå i “møkkete klær” og være seg selv. En annen intervjuperson, som heller ikke er så

begeistret for arrangementet, fortalte: *“På alle sånne event så føles det at man må ta på seg det nyeste utstyret man har, man må kjøpe seg det kuleste ullundertøyet og man skal være liksom så himla hightec”*. Begge intervjupersonene fortalte at fokuset har snudd fra skikjøring og naturopplevelse, til å handle om at man skal vise seg selv frem.

Rinehart (2003) hevder at livsstilsaktiviteter er preget av kommersialisering, og at den indre motivasjonen for å drive aktiviteten blir vasket bort av at aktivitetene blir mer profesjonalisert. Ifølge noen av intervjupersonene har fokuset på randonee endret seg. Det kan ha sammenheng med at DNT, Fri Flyt, generelt reklame og sponsorer, har fått innflytelse på aktiviteten. Det tilbys flere kurs og arrangementer som koster penger. På en annen side kan det tenkes at økt markedsføring og kommersialisering har fått flere til å begynne med randonee. Når randonee har hatt en stor utvikling vil det være naturlig at aktiviteten også får *“andre typer mennesker”* til aktiviteten. Tordsson (2005) mener at utvikling er bra og naturlig, men påpeker viktigheten av å ikke dreie friluftslivet i en kommersiell retning. Det kan føre til at friluftslivets merkevare blir vasket bort, spesielt om aktivitetene krever en viss økonomisk kapital.

Image og sosiale medier er et tema hvor intervjupersonene er noe delt i mening og opplevelse. Det er tydelig at flere av intervjupersonene er opptatt av å publisere bilder og dyrke sin egen identitet. Det kan ha en sammenheng med at randonee har fått en *“status”* i samfunnet, slik tre av intervjupersonene hevder i intervjuet. Synliggjøring og anerkjennelse av kapital er i fokus hos flere, selv om de helst ikke vil erkjenne det. Det kan ha sammenheng med at økt profesjonalisering og kommersialisering preger hvordan randonee skal utøves, og hvilke mennesker det appellerer til.

6.0 Oppsummering

Et sentralt trekk ved kvalitativ forskning er at man ønsker å utvikle en forståelse av fenomenet (Thagaard, 2013). I dette masterprosjektet har jeg forsøkt å få en dypere forståelse av randonee som sosialt fenomen blant kvinner. I dette kapittelet vil jeg forsøke å oppsummere og svare på problemstillingene i prosjektet.

Hvorfor kvinnene tiltrekkes til randonee, kan forklares av flere årsaker. Randonee har blitt en arena hvor man får utøve fysisk aktivitet. Den fysiske påkjenningen og det at man “trener” når man er på tur, er en viktig del av hvorfor intervjupersonene tiltrekkes aktiviteten. Et annet aspekt er avkobling, rekreasjon og komme seg unna stresset i hverdagen. Videre søker de randonee og friluftsliv som en arena for å realisere - og utvikle seg selv. Toppturene bidrar til økt selvtillit og mestring, da det også er en utfordring. Randonee har blitt en trend. Det å kunne assosiere seg med og være en del av randoneefeltet, oppleves som status. For noen av intervjupersonene er det å legge ut bilde på Instagram en del av turen. Det er viktig for flere å “markedsføre seg selv”, men samtidig inspirere andre gjennom bilder. Kvinnene tiltrekkes også av fjelltoppene, da det for flere er et mål i seg selv og gir mestringsfølelse ved å nå toppen.

Hvordan kvinnene utøver og opplever aktiviteten, varierer mellom intervjupersonene. Det er særlig to intervjupersoner som skiller seg ut fra de fire andre. Disse to kvinnene er de som har utøvet randonee lengst og som er eldst i utvalget. De har hatt en nær tilknytning til friluftsliv gjennom hele oppveksten, og er opptatt av naturopplevelsen i utøvelsen av aktiviteten. De har skikjøring som sin største lidenskap og vektlegger det mest av alt. I utøvelsen nedprioriterer de å bruke Instagram, selv om de nå i senere tid har blitt mer observante på å benytte plattformen. Skikjørerne opplever at feltet er i endring. Fra de selv begynte med aktiviteten til

nå, opplever de at det har blitt flere som er opptatt av å dyrke eget image kontra å være i naturen og kjøre på ski. Det er en utvikling de er noe skeptiske til.

De fire andre intervjupersonene kan sees på som en del av den “nyere” tilstrømmingen til aktiviteten, selv om flere har utøvet randonee i mange år. I utøvelsen av randonee er det litt andre faktorer som står i fokus hos dem. Intervjupersonene er mer opptatt av en helhetlig opplevelse, hvor det er fokus på å komme bort fra stress og mas, kjenne på den fysiske anstrengelsen, at man går helt til topps slik at man får tatt fine bilder og at man dokumenterer underveis fra turen gjennom Instagram. Det er viktig for flere å synliggjøre gjennom sosiale medier at man er på tur, og å få anerkjennelse fra andre. Det blir dermed et fokus blant flere av intervjupersonene å se bra ut når man er på tur, og gå til innkjøp av dyre og fine merkeklær. Utfordringen slik jeg ser det ligger primært på sikkerhetsaspektet, da intervjupersonene undervurderer utfordringene som naturen kan by på. De har lite kunnskap om sikkerhet som fører til at de støtter seg til andre, spesielt menn.

Et fellestrekk som går igjen i alle intervjuer, er at det kan tolkes en dobbelthet av utsagnene som fremkommer. Flere snakker om at de ikke går på toppen for enhver pris, men i neste øyeblikk snakker de om hvor viktig det er å komme på toppen. Likevel er “alle andre” mer opptatt av det enn de selv. Det samme gjelder på image og sosiale medier. Intervjupersonene benytter selv dyre klær, tar mye bilder til Instagram, men det er “alle andre” som gjør dette for å få anerkjennelse, ikke dem selv. Det er interessant at denne dobbeltheten gjentas i intervjuet, og det tyder på at intervjupersonene ikke vil erkjenne at de er som de andre i feltet. Det kan tenkes at de ønsker å være som “insiderne” i feltet, og forsøker å strebe etter randoneemiljøets normer og sosiale koder.

Gjennom begge problemstillingene for prosjektet, kommer den økonomiske -, kulturelle - og symbolske kapitalen spesielt til uttrykk og gjenspeiles i stor grad i dette feltet. Økonomi kan

være en vesentlig faktor for enkelte som ønsker å bedrive randonee, da det er en aktivitet som kan koste. Den kulturelle kapitalen kommer til uttrykk i hvordan intervjupersonene snakker om - og har kunnskap på feltet. Videre hvordan de håndterer og tilpasser seg de sosiale kodene i miljøet. Den symbolske kapitalen blir tydelig, da flere av de er opptatt av å synliggjøre seg selv gjennom sosiale medier.

Avslutningsvis kan det tyde på at randoneefeltet befinner seg i endring, da flere “influencere” i større grad får tilgang til miljøet og bidrar til at feltet får et annet uttrykk. Det kan tenkes at den maskuline dominansen i feltet er i ferd med å avta, og at flere kvinner får innpass til aktiviteten.

6.1 Avsluttende refleksjoner

Avslutningsvis vil jeg trekke frem noen begrensninger med oppgaven, samt noen refleksjoner om fenomenet i en forskningskontekst. Når jeg valgte kvinner og randonee som tema visste jeg at det innebar noen utfordringer. Temaet er lite belyst og forsket på. Prosjektet har derfor hatt lite empiri å støtte seg på. Dette har gitt mye “frihet” til å tenke nytt, men samtidig vært krevende uten holdepunkter. Det har også vært til hjelp for motivasjonen at jeg er veldig interessert i fenomenet.

I prosjektet tok jeg et aktivt valg om å kun benytte ett teoretisk rammeverk. Valget falt på Bourdieu fordi jeg mener teorien dekker de viktigste områdene av fenomenet. Det har ikke vært en intensjon i prosjektet å belyse likheter og ulikheter mellom kjønn på randoneefeltet. Dette valget førte til noen begrensninger. Med kjønnsteori kunne prosjektet belyst en bredere forståelse for kjønn på feltet, og undersøkt hvilken rolle kjønnene har i utøvelsen av aktiviteten. Det var imidlertid ikke hovedintensjonen med prosjektet.

Som tidligere nevnt valgte jeg å benytte meg av et semistrukturert intervju som casesdesign for

å få en dypere forståelse av fenomenet. Forståelsen kunne blitt enda bredere om jeg også hadde benyttet meg av observasjon som metode. Å koble sammen feltnotat og intervjunotat kunne ha forsterket analysen min i større grad. Det var utfordrende å få til dette, da jeg ikke landet på temaet før i fjor vår, da randoneesongen var på hell.

Uansett om prosjektet har noen begrensninger, har det likevel åpnet et “nytt” felt hvor kvinner og randonee som fenomen har blitt undersøkt. Selv om utvalget har bestått av seks intervjupersoner og det er vanskelig å generalisere, har prosjektet likevel belyst et viktig tema. I følge Breivik (2011) blir det flere og flere som konverterer til egenorganisert aktivitet fremfor organisert idrett. Friluftsliv og naturen som arena tyder på å bli mer og mer populært. Det blir dermed viktig å undersøke slike type aktiviteter. På den måten kan det være enklere å tilrettelegge for aktivitetene i fremtiden, samtidig som det er behov for oppdaterte statistikker på feltet. Ved at prosjektet har gått i dybden på fenomenet gjennom kvalitativ metode, kan det videre være aktuelt å utføre en kvantitativ undersøkelse på feltet, hvor man kan forsøke å kartlegge bredden og mangfoldet av deltakerne til aktiviteten på et mer overordnet nivå.

Jeg håper prosjektet har bidratt til å åpne et interessant felt, samt at leseren har fått innblikk i hvordan kvinnene utøver og opplever randonee som aktivitet.

7.0 Litteraturliste

- Aakvaag, G. C. (2008). Pierre Bourdieu: En konfliktteoretisk syntese. I: G. C. Aakvaag. *Moderne sosiologisk teori*. (s. 148-171). Oslo: Abstrakt forlag
- Berntsen, I.K. (2008). *Frikjøring: Kjennetegn ved norske frikjøringsutøvere og miljøet rundt dem*. Masteroppgave ved Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Bischoff, A. & Odden, A. (2002). *Nye trender i norsk friluftsliv - utvanning eller forsterking av gamle mønster og idealer*. Hentet 20.oktober 2018 fra:
<https://www.norskfriluftsliv.no/wp-content/uploads/2015/01/1412-NYE-TRENDER-I-NORSK-FRILUFTSLIV-A.-Bischoff-og-A.-Odden.pdf>
- Bourdieu, Pierre (1978), Sport and Social class. *Social Science Information*. 17 (6), 819–840.
- Bourdieu, Pierre (1995). *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax forlag A/S
- Bourdieu, P. (1996). *Symbolsk makt*. Oslo: Pax forlag A/S
- Bourdieu, P. (2007). *Den maskuline dominans*. København: Tiderne Skifter
- Breivik, G. (2002). Ekstrem sport og risikotaking som sosiologisk og samfunnsvitenskapelig fenomen. I:Ø. Seippel (red.). *Idrettens bevegelser* (s. 154-179). Oslo: Novus forlag
- Breivik, G. (2013). *Jakten på et bedre liv*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Bugge, M. (2018). Nå har idrettsforbundet avdekket nøkkeltall om kvinner i norsk idrett. *Aftenposten*. Hentet 14.april 2019 fra:
<https://www.aftenposten.no/100Sport/idrettspolitik/Na-har-Idrettsforbundet-avdekket-nokkeltall-om-kvinner-i-norsk-idrett-256526b.html>
- Erstad, K. (2018). *Dette bruker nordmenn penger på*. Hentet 10.mars 2019 fra:
<https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/dette-bruiker-nordmenn-penger-pa>
- Everett, E.L. & Furseth, I.(2012). *Masteroppgaven: hvordan begynne - og fullføre*. Oslo: Universitetsteori
- Evju, H. (2014). *Fremveksten av frikjøring som et moderne fenomen*. Masteroppgave ved Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Fri Flyt. (2019). High camp. *Fri Flyt*. Hentet 10.april fra: <https://www.highcamp.no/>
- Goksøyr, M. (2008). *Historien om norsk idrett*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Gutman, B. & Frederick, S. (2002). *Being extreme; Thrills and Dangers in The World of High-risk Sports*. New York: Kensington Publishing Corp.
- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet: en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*.

Oslo: Cappelen akademiske forlag.

Karlsen, J.K. (2018). *Det må være lov å se bra ut når du går på tur*. NRK. Hentet 10.februar 2019 fra: https://www.nrk.no/finnmark/_-det-ma-vaere-lov-a-se-bra-ut-nar-du-gar-pa-tur-1.14246018

Kleven, T. (2014). *Innføring i pedagogisk forskningsmetode*. Fagbokforlaget: Bergen

Kleppen, H. (1986). *På telemarkski: ny stil i gamle spor*. Oslo: Det norske samlaget.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Meirik, T. (2019). Frykt holder jentene i livet. *Fri Flyt*. Hentet fra 08.mars 2019 fra: <https://www.friflyt.no/topptur/frykt-holder-jentene-i-live>

Moe, S. (1994). *Sosiologi i hundre år - en veileder i sosiologisk teori*. Universitetsforlaget: Oslo

Norges skiforbund. (u.å). *Randonee*. Hentet 04.januar 2019 fra: <https://www.skiforbundet.no/randonee/?page=3&filterYear=2018>

Novikova, K., Sønvisen Bye, K. Karlsen Groseth & Rostad, I. (2018). *Friluftslivet har blitt mer fjollete og oppdøllet*. NRK. Hentet 10 februar fra: https://www.nrk.no/finnmark/_-friluftslivet-har-blitt-mer-fjollete-og-oppdollet-1.1423

- Odden, A. 2002. *Frikjøring i Norge - en studie av aktivitetens mønster og omfang, samt utøverens bakgrunn og motiver for friluftslivsutøvelse*. Hentet 24.oktober 2018 fra: <https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/bitstream/handle/11250/2437828/Stryn.pdf?sequence=2>
- Rinehart, R. (2003). *To the extreme: alternative sports, inside and out*. State University of New York Press: Albany, N.Y
- Sisjord, M.K. (2005). *Snowboard: en kjønnnet ungdomskultur*. Oslo: Fagbokforlaget
- Sisjord, M. K. (2011). Nye ungdomsidretter - bidrag til mangfold og endring av idrettsfeltet. I: D.V. Hanstad (Red.), *Norsk idrett: Indre spenning og ytre press*. (s. 87-104). Oslo: Akilles.
- Sisjord, M.K. (2014). *Assessing the sociology of sport: On lifestyle sport and gender*. International Review for the Sociology of sport 2015, Vol. 50.
- St.meld. nr 18 (2015-2016). *Friluftsliv - natur som kilde til helse og livskvalitet*. Oslo: Kulturdepartementet.
- Strøm, P. (2015). Kvinner tar mindre risiko på fjellet enn menn. *NRK*. Hentet 04.mai fra: <https://www.nrk.no/troms/klart-flertall-menn-som-omkommer-i-skred-1.12154423>
- Telseth, F. (2005). *Dra på - bidrag til en forståelse av frikjørerens og frikjøringsfenomenets meningsdimensjon*. Masteroppgave ved Høgskolen i Telemark i samarbeid med

Norges idrettshøgskole, Oslo.

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget

Tordsson, B. (2003). *Å svare på naturens åpne tiltale - en undersøkelse av meningsdimensjoner i norsk friluftsliv på 1900-tallet og en drøftelse av friluftsliv som sosiokulturelt fenomen*. Doktorgradsavhandling fra Norges idrettshøgskole, Oslo.

Tordsson, B. (2005). Fritid, friluftsliv og identitet. I: Säfvenbom, R. (Red.). *Fritid og aktiviteter i moderne oppvekst – grunnbok i aktivitetsfag*. (s. 162-184). Oslo: Universitetsforlaget.

Tordsson, B. (2010). *Friluftsliv, kultur og samfunn*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Turjenter.no. (2019, 18. februar). Hentet fra: <https://turjenter.no/semifinalistene-arets-turjente/>

Verdens gang. (2019, 12.februar). *Alt du bør vite om den "Den nye folkesporten"*. Hentet 12 februar fra: <https://www.vg.no/>

Wheaton, B. (2000). «Just do it»: Consumption, commitment, and identity in the Windsurfing Subculture. *Sociology of Sport Journal*, 3, 254–275

Wheaton, B. (2004). *Understanding lifestyle sports: consumption, identity and difference*. Routledge: New York

Wilken, L. (2008). *Pierre Bourdieu*. Tapir Akademisk forlag: Trondheim

Ødegården, A.S. (2010). *Linjer i snø - en analyse av frikjøring og frikjøringskultur sett fra kvinnelig utøveres perspektiv*. Masteroppgave ved Norges idrettshøgskole, Oslo.

8.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv om prosjektet

Vedlegg 2: Samtykkeerklæring

Vedlegg 3: Svarbrev med godkjenning fra NSD

Vedlegg 4: Intervjuguide

Vedlegg 1:

Vil du delta i forskningsprosjektet

”Kvinner og randonee”?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvorfor kvinner tiltrekkes til aktiviteten randonee. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelsen vil innebære for deg.

Formål

Prosjektet er en masteroppgave ved Norges Idrettshøgskole. Formålet med prosjektet er å utforske hvorfor kvinner tiltrekkes til toppturaktivitet og randonee. Prosjektet skal undersøke hva slags opplevelser - og hvilke motivasjon som ligger til grunn for utøvelse av aktiviteten.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Norges Idrettshøgskole er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

- Du er en kvinne mellom 20 og 35 år
- Du har drevet med randonee i minst 2 år og maksimum 15 år
- Du har i gjennomsnitt én tur i måneden gjennom hele skisesongen

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden for innsamling av data skjer gjennom et personlig intervju mellom forsker og informant. Intervjuet vil bli tatt opp av en lydopptaker. Intervjuets lengde vil kunne variere, men vil ta ca. en time å gjennomføre.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke medføre noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det er student og prosjektansvarlig, samt veileder, som har tilgang til disse opplysningene.
- Personopplysningene og dataene lagres i henhold til Norges Idrettshøgskole sine retningslinjer for behandling av persondata.
- Deltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 01.juni 2019. Etter prosjektslutt er det planlagt at personopplysninger og opptak blir annullert.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Norges Idrettshøgskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Norges Idrettshøgskole ved prosjektansvarlig, Cecilie Kappelslåen tlf. 95727544 – cecilie1206@gmail.com
- Norges Idrettshøgskole ved veileder, Mari-Kristin Sisjord tlf. 90084739 – m.k.sisjord@nih.no
- Vårt personvernombud: personvernombud@nih.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Cecilie Kappelslåen
Prosjektansvarlig

Vedlegg 2:

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet ”kvinner og randonee”, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 01.juni 2019

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3:

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

En kvalitativ studie av kvinner og randonee

Referansenummer

303093

Registrert

22.10.2018 av Cecilie Kappelslåen - ceciliek@student.nih.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges idrettshøgskole / Seksjon for kultur og samfunn

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Mari-Kristin Sisjord, m.k.sisjord@nih.no, tlf: 90084739

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Cecilie Kappelslåen, ceciliek1206@gmail.com, tlf: 95727544

Prosjektperiode

01.08.2018 - 01.06.2019

Status

20.11.2018 - Vurdert

Vurdering (1)

20.11.2018 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 20.11.2018. Behandlingen kan starte.

MELD ENDRINGER

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringer gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/5bcd7b3c-d28d-486d-8177-dd5ef45fed6a>

1/2

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 01.06.2019.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Belinda Gloppen Helle
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 3:

Intervjuguide, masterprosjekt

Tema	Forskningsspørsmål	Spørsmål
Oppstart og innledning	<p>- Skape relasjon og tillit mellom meg og intervjupersonen.</p> <p>- Informere om forskningsprosjektet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ønske velkommen og presentere meg selv • Informere om bakgrunn og formål med forskningsprosjektet og dette intervjuet • Repetere informasjon knyttet til informert samtykke: taushetsplikt, anonymisering, behandling av data og frivillig deltakelse. • Informere om at intervjuet blir tatt opp på lydbånd.
Møte med randonee	Informantens møte med aktiviteten: første møte, hvordan oppdaget man randonee, påvirkning fra venner/familie etc	<ul style="list-style-type: none"> • Fortell litt om hvordan du oppdaget randonee for første gang, når du begynte med det, fikk ditt første utstyr etc • Hvor lenge har du drevet med randonee? (kontrollspørsmål) • Er det andre i familien eller din vennekrets som bedriver randonee? • Er det generelt mange som bedriver randonee der du er vokst opp?

<p>Utøvelse av randonee</p>	<p>Informantens utøvelse av aktiviteten per dags dato</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Hvem drar du oftest på tur med? ● Har du noen gang dratt på tur alene - hvorfor/hvorfor ikke? ● Hvor pleier du å dra når du skal på topptur? ● Bedriver du kun topptur, eller benytter du deg av og til av heisbasert skikjøring også? ● Har du noen gang vært på en toppturcamp i regi av noen? (frilyt, dnt, etc). Er det noe du kunne tenke deg/hva tenker du om andre som drar på dette? → NB!
	<p>Hvorfor randonee; friluftsliv vs. spenning (motiv)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Fortell litt om hva som er gøy med randonee og hvorfor du driver topptur ● Når du skal velge destinasjon for en topptur, hvilke elementer/valg er viktig for deg i det valget? ● Hva liker du best med å gå opp på feller og hva liker du best med nedkjøringen? ● Vet du hvor mange grader helning du som regel kjører på tur, og hva er det bratteste du har kjørt?

		<ul style="list-style-type: none"> ● Har selve naturopplevelsen betydning for deg? ● Friluftsliv
	<p>Sikkerhet og utstyr</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Hva har du med i sekken når du er på topptur, og har du alltid det samme i sekken? ● Hva har du på deg av klær og utstyr? ● Har utstyr noen betydning for status? (for deg/andre-generelt) ● Personlig sponsorer? ● Har du vært på noen sikkerhets/førstehjelps/snøskred kurs i forbindelse med randonee? ● Hvilke valg tar du før du legger ut på en topptur? Og hvordan snakker dere eventuelt om sikkerhet, terreng, forhold før/underveis på turen? ● Føler du deg trygg på om hvordan utøve randonee på en trygg og sikker måte? ● Har du selv opplevd situasjoner der du har følte deg usikker eller utrygg på topptur? Fortell!

		<ul style="list-style-type: none"> • Hva er din generelle forståelse om kvinner versus menn når det kommer til sikkerhet på topptur?
Oppfatninger av randonee som aktivitet	Utbredelse av randonee	<ul style="list-style-type: none"> • Vi har ingen oppdaterte statistikker, men har du en opplevelse av at mange driver med topptur og randonee i dag? • Hva slags mennesker bedriver randonee (alder, type, jobb) og er det en aktivitet alle kan begynne med? • Hva slags fokus opplever du randonee har fått generelt i samfunnet i dag? • Tenker du at det er høy status/kult å bedrive randonee?
Kvinner vs. menn	Kjønnset aktivitet	<ul style="list-style-type: none"> • Opplever du at randonee er en aktivitet mange kvinner bedriver, møter du ofte andre kvinner på tur? • Vi har statistikker fra tidligere om at andelen menn var betraktelig større enn kvinner som utøvet randonee. Hvis man skulle tatt en ny statistikk i 2018, hvordan tror du balansen i kjønn hadde vært da? • Hvorfor tror du jenter har blitt mer opptatt av randonee? • Hvordan blir du som kvinne sett på i miljøet? (minoritet, uerfaren)

<p>Sosiale medier</p>	<p><u>IKKE SOSIALE MEDIER:</u></p> <p>- Noe du kunne tenke deg?</p> <p>- Hva tenker du om at andre gjør det hyppig?</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Bruker du sosiale medier aktivt i forbindelse med randonee, og hva pleier du eventuelt å publisere? ● Dokumenterer du underveis? Føler du at det tar det mye tid av turen? ● Hva tenker du er årsaken til at du velger å bruke sosiale medier når du er på topptur? / <i>ikke benytte seg av</i> ● Hvordan opplever du viktigheten av å bruke sosiale medier blant de du går på topptur med? ● Hvordan opplever du viktigheten av å bruke sosiale medier generelt blant kvinner på tur? Føler du dette er noe menn også gjør? (hva ser man i sosiale medier da) ● Hva slags rolle spiller sosiale medier inn på randonee som aktivitet tror du?
<p>Informantens bakgrunn</p>	<p>Bakgrunn og kategorisere informantens avslutningsvis</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Hvor kommer du fra og hvor bor du nå? ● Utdanning/jobb ● Driver du med noen andre aktiviteter/idretter, evt. hvilke? ● Har du drevet med noen andre aktiviteter/idretter før, evt. hvilke?

Avslutning	1. Oppsummering 2. Takknemlighet	<ul style="list-style-type: none"> • Er det noe du har lyst til å tilføye som du ikke har fått sagt? • Takke for intervjuet.
-------------------	---	---